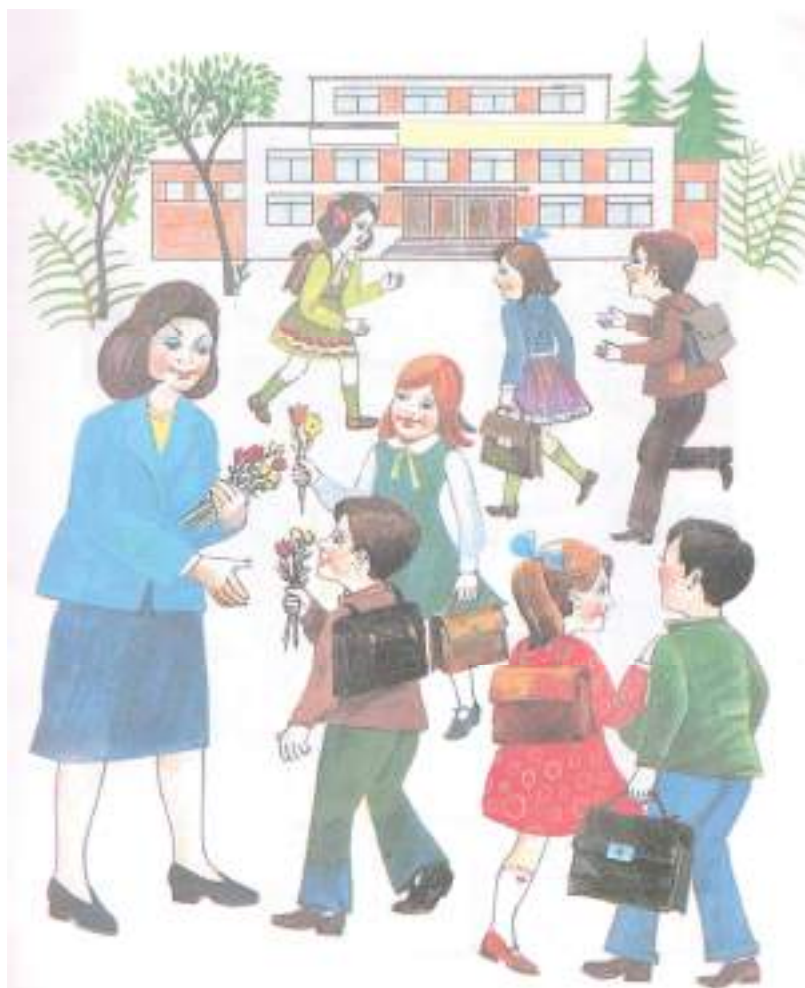
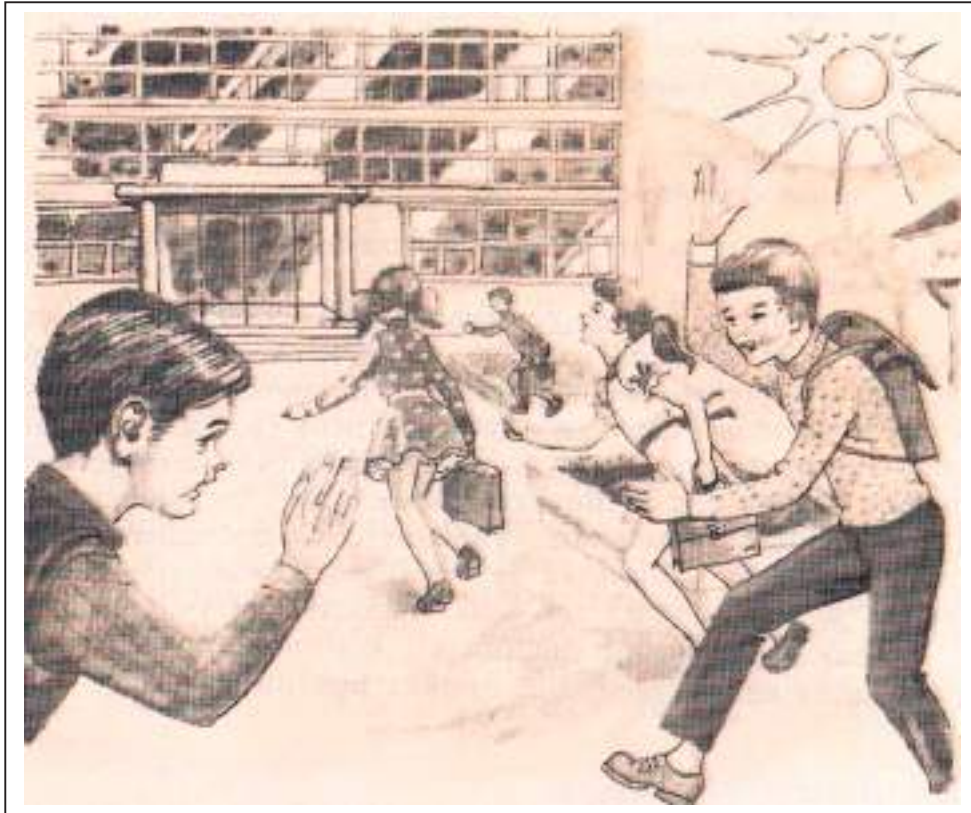

D-r Trajko Petrovski
Miranda Ramova

ROMAN ČHIB THAJ KULTURA
bašo IV klaso

Palem ki škola

Avilo o septemvri. O čhave palem džana ki škola.

-So sinetumene avdive ki škola? – pučena o kjerutne.

-O čhave vakerena, so kjergje nilajeske, kote sine thaj so kjergje ko vakti e nilajeskere vakancijengo.

O Ivan sine ki plain. Vov odori si klilo te kedel xuxura. O Igor sine ko Ohrid. Odori vov siklilo te inotilpe. I Tanja hodinisajli ko gav. Voj odori kidija murice thaj ažutisarda ple dajkose. I Vera sine ano kampo. Voj phirda ke but phuvja.

I Petra thaj i Vita ačile kjere. Von najle ki len thaj astargje mače.

I Kristina sine ki pli vikendica. Voj odori farbisarda i trujalin thaj kerde buti ki bavča.

Pučhimata

- 1.Kote naklja e milajeske vakancije o Ivan?
- 2.Kote naklja e nilajeske vakancije o Igor?
- 3.Kote dajaningja i Tanja?
- 4.Kote naklja e milajeske vakancije i Vera?
- 5.Savi buti kergja i Petra rthaj i Vita ke milajeske vakancije?
- 6.Kote dajaningja i Kristina?
- 7.Kote mange te dajanine nilajeske: ki len, ki derjav ja ki plain?

Amari škola

Ake akaja bari, uči thaj šužo baro kjer si amari škola. Trujal i škola isi Lači thaj bari avlin. Amen odori kjelaja amenge ko baro dajaniba. Ki avlin isi but šukar bukja ko turlikane colorja kotar o sportikano tereni, kote so amen kjelaja amenge odbojka thaj fudbali, čajrale thaj modro lungo skamina, sar thaj vavera čuče tana baše vavera interesantna thaj lošale kjelimata.

Amari škola si uži thaj dudvali. Odori vi von si agija dudvale thaj uže. Ki škola vi agija isi lači fiskulturno sala. Olate amen keraja gimnastika kana avrijal si šudro thaj kana phurdel šudri balval. Kana avri si tatipe, amen keraja fiskultura ke školakiri avlin.

Vačaripe(razgovor)

- 1.Sar si akava baro kjer?
- 2.So isi ke školakiri avlin?
- 3.Sar si tumari škola?
- 4.So isi andre ki škola?
- 5.Kote kjelena o sikljovutne ko vakti ko baro dajanipe?
- 6.Kote tumen kjerena fiskultura kana si ivend?

Bipendžarde lafija- nepoznati zborovi

Lungo skamin-klupa
Dudvalipe -osvetlenie

O angluno školakoro dive

Avdive si o avgo školakoro dive. I Fatima dumutan adžikerela sine odova dive. Voj kjergja jekh buketi kotar o lulugja te del e sikamnake. Uštiti ki detharin. Uravgja pli emšuži bluza.

I tikni Fatima. prastandili ki vulica karing škola. Ki late sigjarena em e lošale čhave. Savore legarena lulugja. Ki škola i sikamni baxtalipasa dodžakerel ple sićaren. I sikamni sikavolamen te kera lafi, te gilava, te ramosara, te ginava thaj te kjela. E šukar čhave samasa šunen ple sikamna kana kjerela lafi. I sikamni vakjerel amenge but šukar bukja. Ko agor e časongo amen lošale thaj baxtale džasa amenge kjere.

Pučhimata

1. So dingja i tikni Fatima ple sikamnake?
2. So legarena o sićavne ple sikamnake?
3. Sar dodžakerela i sikamni e sićaven ani škola?
4. So sikavela i sikamni e sićavnen ani škola?

Sikamnie

-Sikamnie, mangaja tuke but sastipe!
 Šungjona o hangija e sićavutnengo,
 Baxtalipe, thaj lačiipe
 Ko olengo vilo bajrovel.

A voj dikhelolen gudlipaja,
 Asaimnasa thaj šukar jakhencar.
 Kotar olakere jakja baro kamipe
 Thavdela sar e bare lenjatar.

Amaro kjer

I Nataša thaj olakiri phen i Kezibana maškari peste kherena lafi:
Amari familija dživdinela ko jekh na but baro , ama lačo apartmanti. Amaro apartmanti isiole koridoro, vičini kote so isi zakačalka umlaibaske šeja thaj jekh sanduko menijenge.

Kotar o vičini džalape ki kučina thaj ki gostengiriri soba. Kotar i bajanali rig e apartmanoski arakhavgjovel i banja tha i soibnaskiri soba. Kotar i gostinsko soba ikljolape ko balkoni. Odori ponesavofori bešaja amenge amare gostencar. Odori si arička šudro. Ani gostinska soba isi televizija, duj fotelje, jekh kaučuko thaj jekh tikno astali.

Phučimata

1. Vakjar amenge sar si tumaro apartmanti?
2. Kobar sobe isi ko tumaro apartmanti?
3. Kozom banje isi ko tumaro apartmanti ?
4. Kozom balkonja isi ko tumaro kjer/apartmanti?
5. Kana avena o gostija kote bešena olencar thaj kjerena lafi?

Bipendžarde lafija:

Vičini - hodnik

Amari familija

-Toni, vakjer amenge kotar tumari familija.

-Amari familija isiola šov džene: mo dat, mi daj, mo papo, mi mami, mi penjori i Marija thaj me.

-Ki amari familija sako isiole thaj dikhela pli buti. Mo papo vakerela amenge kotar o puranipa thaj kinela amenge abnaske; mi mami khuvela amenge kalcunja thaj vakerela amenge paramisa; mo dat kjerela buti ki fabrika; mi daj si daktilografka; me sijum sićavno, a mi phen i Marija si tikori thaj crtini khanči ja palem khelela peske ple kuklencar. Iraćate savore dikhaja televizija thaj kjeraja lafi-muhabeti. Sa o džene ki amari familija mangajamen thaj isijamen maškaro amende paćivalipe.

Pučimata

1. Si tut familija?
2. Kozom džene sen tumen andi tumari familija?
3. Isi li tut dat, so kerel vov buti?
4. So kerela buti ti daj?
5. So kerena okola džene ki tiri familija?

I Esmeralda thaj olakiri familija

I Esmeralda si enjaberšengiri čaj koja so dživdinela ple dajaja, dadeja, bibijasa thaj ple paposa. Ake sar dikjovel olakoro jekh ačarutno dive. Voj uštela javinate thovela po muj, uravelape thaj mestini i pašljorin. Ke odova vakti olakoro papo lačarda olakoro pašljorin thaj diplija olakere pidžame. Voj pomožini pe dajake, koja so kerela xaibe sabalukoske. I Esmeralda lačarela o astali trujalo leste sarine bešena te xan maro. Palo xaibe i Esmeralda lačarel pe lila te džal ki sikavni (škola). Čhivela voj ple lila ko po ranco thaj reselape pe dajasa. Kana avela kotar i škola voj khelela peske pe amalincencar. Pale odova i Esmeralda hramonela ple školakere buća. Olate pomoštarela olakoro dat.

E Esmeralda ki pli soba isiola akvarium mačencar ki pli soba, thaj o dat olakoro sakovadive parvarola e mačen thaj menisarel olengoro pani. Kana avel i rat anglal te sovel voj drabarel ple paposke paramisi, čumidinirole ki čham thaj vakeri oleske kobor but mangelole, a palo odova učarel le thaj ačavol o dud. Kana i daj olakiri dikhela lošno suno, voj avel ki Esmeralda thaj i Esmeralda delala saberi.

Pučhimata

1. So kerena e familijakere džene ?
2. Save obligacije isi e daja thaj e dade, a save isi e čhaven ki familija?

I familija si kupatni kotar o manuša kote barem isi jekh čhavo.

Bipendžarde lafija-непознати зборови

Pašljorin-krevet

DIZ THAJ GAV

Ki diz

I Silvija si ki diz. Voj mangel te kinel jekh alavari. Anglal o ručkos ko dukjane nane kalabaluko. E manuša kerena buti, a o studentija si ko fakulteti, a o sićutne si ki škola.

Dijalogo:

Ki dukjana

O bikiutno: Lačo dive, so mangena?

I Silvija: Na džanava šukar makedonijaki čhib.

Dali džanena francuski?

O bikiutno: Na, nadžanava francusko čhib. Ama, tumen džanena šukar makedonijaki čhib!

I Silvija: But zala. Akana bešava thaj kerava buti ko Skopje thaj sikljovava makedonijakiri čhib. Mangava te kinav jekh alavari.

O bikiutno: Akava si jekh but šukar makedonijako-francusko alavari. Ale.

I Silvija: Te ove but sasto!

Ki mi mamik ko gav

O nilaj nakljam le kori mi mami ko gav. Me mamija isiola šužo kjer, avlin thaj trujalin. Trujal o kjer prastana o džukel thaj i pisika. Ki avlin isi em vavera kjerutne dživutre: buzni, bali, gurumni, grast, bakri thaj tikne bakre. Ki vave avlin, pali trujalin prastana turlije zaradije: bašne, čuraja, papina thaj tikne puja. I buzni si parni, a i bakri vi voj si parni. I gurumni si šarimi, a e tikore puja si galbeno. Amen sakoja javin ažutisara amare mamika te parvara e dživutren thaj e zaradijen. E pisikake dasa thud ki pijata, a e džukleja khelaja amenge ki avlin. Agjaar amen nakljam e milajeske vakancije ko gav ki mi mami. Odori bešljam komaj jekh tekvaš masek.

Pučhimata

1. Kote naklje e milajeske vakancije o čhave?
2. Save dživutre von dikle pali trujalin?
3. Kasa von kelgje peske?

Gav

O Salija bešela ko gav. Vov but mangel te vakerel sar si olengiri avlin. -Amari avlin si bari. Olate šaj te dikhen: guruva sar cidena vordonja. Ko vorda isi plugo. Mo dat gatil pet e džal ki buti, te oril. O grast xala xas.

E khanja pirena ke sa e riga thaj rodona peske haibe. O baličo si phanlo ki kočina.

O džukel o Džoni ačhilo uzal o udar thaj bašela.

- A soske sis a akala dživutre? – pučlamle amen.

-Amen arakajaolen thaj parvaraolen, soske vi von amen parvaren thaj ažutinen amenge ki buti. Me em but mangava e bakren. Von si akana e bakričencar te čajron čar.

Semafori

Ko jekh pro tergjovav
Tumen čhavalen, džakerava.

Me trin jakha-loli, galbeno thaj hara
Von phandena, phravena o droma.

I loli jakh phenela tergjov!
I galbeno jakh phenela hazari ov!

I hara jakh phavela drom baši prekal
Phenela-nisar tari zebra avtija!

Sigo phiren ko drom!
Tu thaj to amal, ma tergjan!

Anglal o semafori

O tikno Safeti iklilo kherandan thaj ačhilo anglal o semafori. Dikhela sar o meninenape o dudija thaj sa odova avela leske anglal o jakja sar khelipe.

- Kako so si akaja khelinori? – pučljale o Safeti jekhe manuše so naklja uzal oleste.

-Odova si semafori!

-O semafori motovi amenge sar te nakha i ulica. I loli boja vakeri ačov, i zeleno vakjeri kaj šaj te nake o drom.

-Ama ko semafori isi em galbeno bojava. Soske voj si?

-Kana ko semafori ka javil pe i galbeno boja, sakova dženo trubul te gatil pet e nakel o drom.

-Ov sasto ,kako!

anglonilaj

nilaj

palonilaj

ivend

Štar beršeskere vaktija

I phuv lela kotar o Kham dud thaj tatipa bašo dživdipe e manušenge, e dživutrenge thaj e vegetacijake. Nesave kotora kotar i Phuv si potate, a nesave si poari tate. Baši odova ko disave thana si sakana milaj, a ke disave thana si sakana ivend. Amari phuv si maškare duj asavke regionja. Isiola umerena klima thaj štar beršeskere vaktija. Odola si: primavera (anglonilaj) ,milaj, tomna (palonilaj) thaj ivend.

O anglonilaj nisisarel ko 21 marto, a agorisarel ko 21 juno. O anglonilaj si o emlačo beršesko vakti. Ko anglonilaj sa bajrovela, o kašta pergjona patrina, o lulugja pravgjovena. Embut buti isi e gavutnen kop le bavče thaj ko ainča ko anglonilaj thaj ko milaj.. Von arakjen emiši, salate, gjiv, mumuruzi em vaver. Palo anglonilaj avela o milaj. O milaj nisisarel ko 21 juno., a agorisarel ko 22 septembro.

I tomna nisisarel ko 22 septembro, a agorisarel ko 21 decembro. O angluno periodi kotar i tomna si but lačo periodi ano berš, ama palo odova nisisarel te peren beršinda thaj o rakja thaj o detharina avena pošudre, but fori phudela balval. Odova si signali kaj avela o baro thaj o šudro ivend. O ivend nisisarel ko 22 decembro, a agorisarel ko 21 marto.

Ko anglonilaj o vakti si but tato. Ko milaj p vakti si but tato. Ako ivend o vakti si but šudro.

E štar beršeskere sezone si: o anglonilaj, nilaj, palonilaj thaj ivend.

Pučhimata

1. Savo beršesko vakti embut mangea?
2. Kobor traisaren e beršeskere vaktija?
3. Savo beršesko vakti si emšukar?
4. Kobor masek isi jekh beršeski sezona?
5. Kana nisisarel o anglonilaj (primvara)?

So ovela?

O iv ko ainča

I balbal but phudela.

Ko savo beršesko vakti si odova? (ko ivend)

O kašta cavtinena

I barza ujrala.

Ko savo beršesko vakti si odva? (ko anglonilaj)

O kham tarela

O orbuzo resljola.

Ko savo beršesko vakti si odova? (ko nilaj)

O patrina perena,

Perena bare bršinda.

Ko savo beršesko vakti si odova? (ko palonilaj)

Tromalo vakti

Sa e čhaven isiolen hakaibe bašo tromano vakti. Ko tromano vakti o čhavo na numa so šaj te dajanilpe thaj te khelelpeške, vov šaj khanči em te sikljovel. So ka mangel te kjerel o čhavo kop lo dajanikalo vakti, odova adhinela kotar oleskere interesija thaj šajdipa. Odova so kjerelpe ko tromanikano vakti anela e šhaveske čačikane te bajrovel thaj the kjerel ple pobuvlikane interesija.

Pučimata:

So mangena o čhave te kjerel kop lo tromanikano vakti?
So kjereja tu ko tlo tromanikano vakti?

Bipendžarde lafija:

Tromalo vakti – slobodno vreme

Kalendari

Đivesa thaj e masekija (čhona)

Jekd dive ulavelape ko duj dilimija: dive thaj irat. Kana si dive avri sa dikhelpe , dudvalo sis a. Kana si irat khanči ni dikelpe. Akana si dive, nane irat, sa dikhelpe. O dive karakterizirilpe e: javinasa, opašodive (misperi), palomisperi, thaj rakjate.

Efta divesa kejerena jekh kurko. Kurkoskere divesa si:

palokurko (luja)

dujtodi(torniko)

tatrađi

štartodi

paraštuj

savato

kurko

kurko đive – sedmica

Masek dive, čhon đive - eden mesec

O paš berš - pola godina

Deš berš - deset godini

Kana si dive amen kjeraja buti, a kana si rat amen hodinisaramen.

Kana si čučo dive(prazniko), amen agija na džaja ki škola.

Pučhimata

1. So kjere tu kana si dive?
2. So kjere tu kana si i rat?
3. Dali si dudvalo o vakti kana si i rat?
4. Kola si o divesa e kurkoskere?

O masekija (o čhona)

Štar kurke kjerena jekh masek. O dešuduj masekija kjerena jekh berš. O dešuduj masekija beršeskere si:

Januaro,
Februaro,
Marto,
Aprilo,
Majo,
Juno, Baredivaj,
Julo,
Avgusto,
Septembro,
Oktombro,
Novembro,
Decembro.

O Januaro si o angluno masek ano berš; a o decembro si paluno masek ano berš. E januaro isiole trijandu jekh dive, a e februaro isiole bišuvto dive, e marto isi trijanda dive, e aprilo isi trijanda dive, e majo trijanda dive eap. O masek maj si o emlačo masek ano berš. O masek maj isiole trijanda dive. O masek juni isiole trijanda dive. E masek jule thaj e amasek avgusto isiole po trijanda thaj jekh dive. E septembro isiole trijanda dive, a e oktombro isiole trijandu jekh dive. E novembro isiole trijanda, ae palune maseko decembro isiole trijandu jek dive.

Pučhimata

1. Kozom kurke isi ko jekh masek?
2. Kozom čhona isi ko jekh berš?
3. Kova si o angluno masek ano berš?
4. Savo si o engerija (paluno) masek ano berš?
5. Kozom dive isi e febuare?
6. Savo si o emlačo masek ano berš?
7. Ko savo masek nisisarel te džlpe ki škola?

Pučipe bašo vakti

Kozom si o sahati kako Zoran?

-Dešuduj thaj 15 minutija, Bernat.

-Ov sasto kako, kako Zoran! Taman ka resav ki škola te džav.

- A šaj li khanči te phučav tut, Bernat??

-Pučman kako Zoran.

-Džaneja li o merke vakteskere?

-Džnavalen šukar. Agjaar: o vakti merinipes sahatencar. Jekh dive barabar e rakjaja isi 24 sahatija. Jekh sahati isi 60 minutija, a jekh minuti isi 60 sekundija.

-Bravo , Zoran!

Kozom si o sahati?

Lači javin(detharin)!

Tamn si evta o sahati.

O Elvisi thaj i Esmeralda uštena ko 6.15 (ko šov thaj dešupandž),olengiri čaj i Sanija, ko 6.30 (šov em trijanda), a o Zorani ko 7. Von hana sabaluko sarine barabar ko efa o sahati.

O Bajrami thaj i Fatima kjerena buti kotar o 8 javinate dži ko 3 palo mismeri.

Von xana maro ko 3.30 (trin thaj trijanda), a e iracăko xabe len ko 8 sahati.

Kjeriba lafi bašo beršeskere vaktija

- Jekhe berše isiole štar beršeskere vaktija, phenela o Alberti.
- Džanava : palonilaj (tomna), ivend, anglonilaj(behara, primvara)thaj o nilaj.- vakjeri oleske i Elizabeta.
- Kova beršeskoro vakti embut mangeja? –phučela o Alberti.
- Sa e beršeskere vaktija mangavalen . O palonilaj delamen reslina.; ko ivend amen lizgaja amenge sankencar thaj kjelaja amenge ko kovlo iv; ki anglonilaj sa so zeleno thaj sa e kašta putarde behara. Katar e sa e riga šunelpe gilja kotar o čiriklja. O milaj mangava, soske tegani na džaja ki Škola. Amare dajaja thaj dadesa džasa ko dajanipe.

Pučimata:

Vaker amenge kola si o divesa e kurkeskere?

Vaker amenge kola si ečhona (masekija) e beršeskere?

Me sijum dekemvri

Mo anav si dekemvri. Isi man panda duj phralja: oktovri thaj noemvri. Me sijum paluno masek ko berš. Man isi trijandujek divesa. Me divesa si but šudre. O kham ko mle trijandu jek divesa avela peske thaj but sigate džala peske. Našalgjola pali uče paharija ivea.

Me divesa si ivale. Ma holjanen e iveske. Vov učharela o aindža givea. Khelen e ivea. Te džanen čhaven e ivea but lhelibe anela nasvalibe. Me mangava saste thaj zurale čhaven. Kana si šudro len tumare lila thaj sikljoventumare lekcije. Te oven bahtale thaj šuže, lošale. Ko masekoskoro agor ka anav tumenge o nevo berš.

E čhona

*Avdive avela o Nevo Berš,
Nevea berša! Te pučhav tut:
Sode čhave isitut? Vaker!
-Si man šov čhave, šov čhaja.
I angluni, i Januara,
Dživdini kana si paxoj o pani.
Laki phen, i Februara,
Vi voj paxosarel o pani.
I Marta balval phurdel,
Pašmilajeski sung anel.
O Aprilo zelenarel
Veša, rukha aj vi plaja,
Dromal dikhon palem e grasta
Lien te crden e vurdona.
O Maj putrel e lulugja,
Khelavel tut ando biav.
O aver phral giv baralel
Baredivaj si pesko anav.
O Julio starel pesko luno,
Nevo manro tuke anel
O Augusto si khamutno,
Phabaja thaj ambrola pekel.
I Septembra drakha kidel,
E čhavorre džan ki škola,
I Oktobra galbenarel
Le patra aj len peravel.
Muxli anel i Novembra
Thaj la del vast i Decembra.
O iv thaj o paxoj pheren o gav,
So odobor šil!
Tuke phenav:
Sovel i muca le kermusesa,
Aj o romoro le bengenca!
Akana, prindžares me čhaven:
Vi me čhaven, vi me čhejen.
Sol dešuduj ti baxt mangel,
Sorro berš von xoro khele.*

E Draganeskoro kalendari

Ko plo kalendari e naturako o Dragani ramosarda:

“ Ko dešto novembro e Elizabetaja hanavgjum terne kirezija. O kašt si labardino. Kotar o kašt o skamindari kerela mebeli. O kašt labardinipe em bašo tataripe. E veša arakhena e ainčen kotar o poplave. E veša amen arakhena kotar o namboripa.”

So tu ramisare ko tiro kalendari e naturako?

PALONILAJ

Palonilaj me sijum,
nilaj mandar paldingjum,
Hari tate šeja uraven
Thaj pohari o ivend adžakeren.

Amen OKTOMVRI, NOEMVRI thaj DEKEMVRI,
Biuravde na bešaja avri,
Sare uravaja pošomalo gad,
čhavalen, PALONILAJ si amaro dad.

Iklen kheral te dikhen,!
Na, na, biuravde ma iklen!
Aven amenca ko aindža ko reza,
Phabaja, ambrola, kale-kale-parne drakha te keda.

Zekir Disforan

Maškari natura

I natura si amaro kher, odoleske amen valjani te arakala. Jag na valjani te thara ko veš, uzal o bare kašta. Angle te muka i jag odova valjani šukar te ačhava. Na valjani te čhina o terne kašta so enezdan cavtinena. Valjani amen te lošaramen, a nate čhinaolen. Ni trubul te frdenpe e čuče konzervengere kutije, lila em vaver brlogija(gunoja) , odova sa valjani te čhudelpe ki korpa gunojeske, a ako nane korpa tegani ko nesave specijalno thana bašo gunoj.

Miro dive

Sakoja javin me uštava detharin, soske amare sahatija ki škola nisisaren ko 7 sahati thaj 30 minutija. Odoleske sigo thovama, uravama thaj xava maro.

Ki škola, ko vakti ko baro dajanipe denamen te xas. Ponekana kinava mange simit pogača.. Sarine barabar xasa maro kjere. Kana irinavama kotar i škola. Kjere, bešava te ramosarav mire kjerutne bukja thaj xava maro. Me kerava i salata , a mi phen mestinela i sinijal thaj sarine bešaja thaj xasa maro. Palo ručko mi phen thovela o čare. Trujal o panč o sahati palo ručko mi daj thaj mi daj pijena kafa, a me em mi phen pijasa soko ja palem xasa gudle.

Amen xasa iracakoro xabe trujal 7 o sahati irakjate. Iagjate xasa sendviči ja palem tati kajgana kerdi kotar o jare, a ponekana mi daj kerela pica. Angle te čhivama te sovav me pijava po jekh tahtaj thud.

Pučhimata

1. Kjerejali tuke korkore sabalukosko xaibe?
2. Ažutisare lit e daja ked kjerela xabe?
3. Kjereja lit u nekana korkore tuke xaibe?
4. Ažutisare li tu te dajake te lačaherel o apartmani

Lafikjeribe

-Natašo, so tu xasa ki detharin?

-Javinate me pijav thud thaj xav sendviči: maro phutereja thaj kjiral, kroasani thaj piroška. A tu?

-Me but mangav te xav phabaj thaj te pijav soko kotar o emiši.

-Mefail so tu xasa mismereske(ručkoske)?

Me mangav te xav fusuj, mas korompirencar, pherde pipera , tava rezoski, emišija. O kolompirja mangava te xavolen kjeravde, a nekana thaj pekje.

O divesutno programo

7 o saato – So kerel o čhavo?
-Vov uštel andar o suthan.

7,05: -So kerel palal kodoja p čhvao?
-Vov vazdel o suthan.

7,15: -Savo ari sikavel o saati?
-Akana o saati sikavel o ari efa thaj dešupandž minutija.
- So kerel o čhavo?
-Vov kerel gimnastika dešupandž minutija.

7,30 –Kaj džala palo odova o čhavo?
-Akana avilo o ari te džal te thovel plo muj, pe vasta,plo trupi dži ki kustik(ko maškar), ple danda.

7,35 Palo thovipe, o čhavo xuravel pes e školake calenca, xukavel pes thaj kana si efa časura thaj trijanda minutija vov thovel pes ki skafidi (meseli) vi xal.

7,45 Akana o saati sikavel o ari efa thaj sarandu pandž minutija. O čhavo ,kana iklovel kotar i soba, phenel pe dajake :-Ačh Devlesa! Aj i daj leske phenel: “Dža Devlesa, mo čhavo!”

7,55 Kana o Saati sikavel o ari efa thaj pindupanč minutija o čhavo aresel ki škola, thaj džal andre , andi školaki soba. Vov bešel peske kop o than paše aver siklovne thaj thovel lila pi mesali.E siklovna thaj e siklovne lekhen(hramosaren) , drabaren(ginaven) den duma maškar lende, den anglal kana e siklarna thaj e siklarne phučen len.

13.00 Nakhel saati palo saati thaj kana o saati sikavel 13 saati e čhave thaj e čheja telaren khere. Avri, po drom kaj si but autora vi vurduna, o čhavo cirikulisarel šukar thaj arakhel pes.

13,15 Ko 13,15 amaro čhavo pašuvel kaj o kher thaj del andre , andi bar. I daj adžikerela les anglal o kher thaj akharel les te avel andre.

13,30 O čhavo thovel pe vasta thaj bešel tele ki skafedi thaj xal. Palal odova i daj vazdel i skafedi,Palo odova , o čhavo džal andi leski soba thaj inzol peske, bešel. Palal trijanada minutija vov astarel te kerel gramatikane thaj matematikane buća, te drabarel thaj te kaljarel.

17.0 Ke 17 saati (pandž ari palo ručko) , o čhavo ikljol avrijal andi bar, te khelel peske avere čhavencar thaj raklenca. Von naŠen thaj sportisaren (kerena sporto) thaj kana si khine, džan palpale khere.

19.00 Kana o saati sikavel o ari 19, o čhavo thaj oleskiri familija thon pe kaj i skafedi thaj xan.

19.30 Amaro čhavo bešel peske familijasa, del duma but e dadesa thaj e dajasa, dikhel o programo ki televizija.

Butvar vov džal ko papo te ašunel purane paramisa. Avel vi leski phen , kaj si bareder lestar.

20.30 Kaj biš saati thaj trijanda minutija, o čhavo džal te thovel pes palem e vasta.unre thaj e danda.

21.00 Ko 21 saati o čhavo buxljarel o suthan thaj pašljol ando suthan te sovel. Kathe si i rat akana. Kana putavol o sabavo o čhavo palem džangadžola thaj uštela andar o than.

OHRID

Bolji se te vakjerelpe numa jekh lafi – Ohrid thaj angli tumende ka sikavelpe o: Ohridsko devrijal emlačo biseri telal amaro tatirigako devel. O fori si emphurano thaj siole but interesnatno arhitektura ki amari Republika.

I khangiri Sv. Sofija, o manastiri Sv. Naum – si but importantno ane makedonijaki kultura thaj edukacija. I samopilovaki kalja arakhadol upral o foro sar zuralipe katar o angluno makedonijako thagar.

Numa jekh lafi – Ohrid!

Thaj anglal amende ka dživdinen o sime kotar o Kliment thaj naum Ohridski, Gligor Prličev – manuša so but valjani te khandenpe...

Numa jekh lafi – Ohrid!

Thaj sako ka vakeri:-Odoval si o dženemi pral i phuv.

Kiro Donev

O Vardari

Šunav sar o Vardari thavdela
sar gilavel, sar te phene kerela lafi,
Sa amare ternenge dženenge,
So mule ko amale plainja.

Gudleste šumolini odoja len
Kotar o brego ko brego o pani džala,
Kote so o Vardari nakhela,
Sa ka cavtinel, sa ka bijangjovel.

Cane Andreevski

O Vardari si embari len ki Republika Makedonija.

Pučhimata :

Kotar thavdela akaja len?
Kotar save thana thavdela?
Ko savo devrijal (more) huljola akaja len?

Oralno vakjeripe thaj kjeripe

O manuša maškaripeste haljoventape prekal o oralno thaj ramonikano vakjeripe thaj kjeripe. Sakova manuša isiole šajdipe te vakeri odova so džanela, so gndinela thaj so hačarela. O manuša but fori kjerela lafi. Odova trubul sakone manušeske bilo terno ja phuro te ovel. O čhave thaj o terne but fori kjerena lafi maškaripeste, pobut kotar o pobare thaj o popurane manuša.

O vakjeripe siklolape korkori pester. Isi but hakaja thaj čhanija palo kaste trubul te kjerelpe kafi. Te mangljan pobut te džane bašo odova drabar akala pučhimata:

So trubul te džane bašo kjeribalafi!

1. Ko kasa šaj te kjerel lafi? (o phral pe phenjaja...)
2. Koga valjani te kjerelpe lafi? (kana sam lošale thaj baxtale...)
3. Kana na valjani te kjerelpe lafi? (kana i sikavni kjerela lafi..)
4. Ko em soske šaj te kjerel lafi?
5. Soske šaj te kjerelpe lafikeripe?
6. Baši so na valjani te kjerelpe lafi? (bašo garadine bukja...)

Elementarno hakaja bašo kjeripelafi

1. Kana jekh kjerela lafi, o vavera šunena li šukar.
2. Kana na saglasinejatu khančesa, adžiker te agorinel okova so vakjeri, a palo odova tu kjer lafi.
3. Kana khonik kjerela lafi trubul te dikhenle ko jakja, a n ate dikhe ki aver rig.
4. Ako o lafikjeribe šukar si tumenge ritalo, arakjen lafi than mukhenole.

Kjeriba lafi bašo palonilaj (tomna)

Jekh grupa kotar o čhave kjerena peske lafi ke školakiri avlin. O palonilaj si beršeski sezona so avela palo nilaj. Ko palonilaj...”

-Na agjaar! Vakjeri olekske jekh aver čhavo. Odova sako džanela te vakjeri. I Sikavni vakjeri te vakjera kaj amen hakjaraja o palonilaj!

-Ake, me ka vakjerav tumenge!- vakjergja o Sudahani. Me o palonilaj hakjardem jekh javin. Angle te pravav me jakja osetingjum sar o vudara krcinena thaj i balval fijukinela. Telo mo jatako setinipe šudripe. Džangjum kaj si odova o palonilajeski balval, soske em ko nilajesko vakti phudela, ama na agjate sar akana. Kana uštalem kotar o soibe dikhav avrijal sar perena o ptrina kotar o kašta.

I Esmeralda vakjeri:

-Me o palonilaj setingjum kjere. O sobe e kjereskere si šudre , pa odoleske morandiljam te thara i jag.

-A amende muklje o parno tatipe – vakjeri o Muaremi.

-E me ka vakjerav khanči – vakjeri o Zorani.

-O palonilaj setingjum ko pobut thana. Ko kurko dikljum ajve thaj mušmulja, a olende isi numa ko palonilaj. Ko mo kako ando gav kjerelape raćija. Legarena sine em šuke patrinja kotar o veš bašo ajvanja soibaske.

-Me setingjum o palonilaj kjere- vakjergja i Fatima. Mi daj kjerela sine ivendikano xabe, a lulugjen kotar o balkoni angjaolen andre ki soba.

I Elizabeta palo odova vakeri:

- Me o palonilaj setingjum ko reza me paposkere kana geljum te kjedav drakha. Me tegani dikljum i natura thaj dikljum but patrina sar pherena ki phuv : dikljum zeleno, galbeno, kafeavo,narandžasto thaj save na.

E školakoro erzi vikinela e sičarnen te khuven andre ki škola. Sigjarindoj ko udara o Toni vakjergja ple amaleske:

- Akana na darava ko časi so te vakjerav. Džanava so te vakjerav bašo palonilajeske. Te navol sine akava lafikjeribe nane sine te vazdav mo vas te vakjerav bašo odova.

Pučhimata:

1. Ikjere li ki godi sar setingja o palonilaj o Sudahani, o Muaremi thaj i Fatima?
2. So vakjergja i Elizabeta?
3. So oj vakjergja bašo palonilaj?
4. So gndineja bašo vakjeripe e Tonijaskoro?

Kjerutni buti:

Setin tu sar tu dikljan o palonilaj, emangle vakher oralno, a palo odova ramonker.

Andinja

Mangavale o šunipe e lenjakoro
Kova so bizo hango giljagja i gili
Mangavale o dive ternipaskoro
Kova so phakargja amaro kamipa.

Mangavalen o galbime patrma
Uštavde amare patemendar
Andinavale o čhačutno gudljaripe
Gerdime horeste ko mle damarja.

Mangavalen o nakhavde nilaja
Nasvale palo o kamipe
Mandar dži ko andinipe
Salde andin neka andinelpes.

Disoran Zekir

Ko reizi

Dži ki škola o Muaremi džala autobuseja. Sakoja javin vov adžikeri o autobusi ki autobuska stanica. Tatrađi. O Autobusi reslja. O Muaremi ukljilo, kindža bileti thaj bešlja ko jekh čučo than.

O Muaremi džanel kaj ko autobusi ni trubul te kjerel pe lafi but bare krlesa, thaj ni trubul te frdelpe gunoj thaj e popurane manuša ni trubun te taren cigare.

Ko autobusi kuvdža o phurano Bere ikerindoj ko jekh bastoni. O Muaremi diklja odova, thaj birdem uštilo thaj muklja lesko piro than te bešol o phurano Bere thaj vikingjale:

-Phurea, beš akate, ko mlo than dajanintut akate.

O papo Bere bešlja, thaj galingja e čhave ko šero thaj vakjergja oleske:

-Ov sasto, čhaveja! Tu sijan šukar čhavo, thaj sigurno sijum kaj sijam šukar sićavno.

-Oja ,papo, me sijum ekselantno sićavno.

Palo odova o papo asandilo thaj kotar o kjefi palem galingja e čhave.

O papo thaj o nipo

O papo Zoran thaj oleskoro nipo o Mevče si sar amala. Ama, ko jek von ni hačarenpe. O Mevče but mangela te dikhel filmija ki televizija.
-Akava film inane čhavengeč- vakjeri oleskoro papo. Thaj sakova dive agjaar ovela maškaro lende.

Jekh dive o Mevče lošalo vikingja: -Tajsa ka džav ko bioskopi. Sikavelape filmi bašo o džukel o Lesi. Ama, nanema amal kasa te džav ko bioskopi.
-Me ka avav! –vakjeri oleske leskoro papo.
-Ama. Odova film inane e paponge!- vakjergja oleske o mevče.
-Šaj, šaj! Asandilo oleskoro papo. Šaj soske sakova papo sine čavo, ao nipija na sine papija, vakjergja oleske o papo.

O čakali Pejo, o papazi thaj i alva

Kandinela sine o pejo nesave papazeste. O papazi, sar papazi but fare kerela peske sine alva.

Šukare ama, jekh dive kergja tano poput kota so šaj sine te han e Pejoja, ta komaj ekvaš ačhili lenge. Kit e nah al la o Pejo i ačhavdi alva korkori kda ka ikljovel o papazi džigde ki buti, akava kovičaringja (razmislingja) tano te daravel e Pejo disoja thaj phengja leske:

-Šun ternoreja. Me ki alva čhivgjum drap(otrov).

Te na hohavel tut to akali te ha bizo mande, soske ka otrujnentut (drapinkeretut).

Akhargje le tane e papaze ki khangeri te krstinel, ko grobija te giljavel, te parunel nekas, a o Pejo ačhilo tano korkori khere thaj ujduringja tano te hal korkori i alva, višvanalo (sigurno) kaj nisavo otrov na čhivgja o papazi olate. A kit e šaj te opravdinelpes anglal ko papazi thaj ov ujduringja tano jekh lokhi buti.

Sar so pharavela sine kašta ki avlin, uštulo phaglja iradikane e desto e tovereskoro, gjelo halja i alva, thaj gjelo ponadari te phagel kašta phage destoja.

Keda pribiringjapes o papazi thaj diklja kaj i alva haljala o Pejo, šurukergja te košelpes thaj te akošel le, a o Pejo šurukergja te pravdinel pes.

-Phagljom – phenela o desto e toverestar, thaj darindor ten a košetut mancar thaj mareja man, faisalingjum te otrovinav man, pa adaleske haljum i alva.

O papazi asandilo, thaj ako na sine leske asajbaske, a prostingja e Pejosome thaj e duje zijanenge so kergja len leske ko akava dive.

Stale Popov

O baxrari thaj o ruv

Sine peske jekhvar jekh baxrari kova so arakhela sine peske baxhren. O arakhibe baxhre sine leske monotono. Aadaleske, ov dengja pe godi sar te ovel leske pointeresno.

Jekh dive, prastandilo dži ko gav thaj čhingargja: "Ruv! Ruv!" Sa o gavutne prastandile te pikaren leske thaj te mudaren e ruve. Numa sigate dikhle kaj o baxrari khelgja peske lençar perjas.

Pala adava, jekh dive, čače avilo jekh baro, kalo ruv, thaj o čhavo šurargja te čhongjarel: "Ruv ! Ruv !"

Numa, ko akava leskoro čhingaripe na iklilo khonik taro gav, a o ruv astargja thaj tasavgja sa e baxhren.

Miletikani paramisi

Phuri thaj phuro ando veš

Jekvar o phuro vakergjas e phurijake:

-Phurie, aj te džas kaštenge!

Lile o gono xamnasa. Cidindže. gele ando veš.

Ututum i phuri šungja vareso čalavdilo, i čhar bangili.

Darandili i phuri. Dinijas pišta.

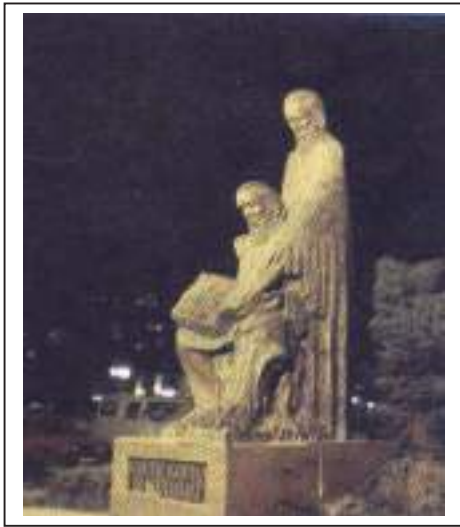
-Ričini, ričini phurea!

-Ričini li? Kaj si?

Eke okote- andi čhar!- pengjas i phuri.

Dikhel o phuro, dikhel... Na vast, a pakh sikavelpes.

Ulo čhiriklo-kosos.

Makedonijo

Kji tute bijandilum
Tute thaj džandipe pherdilum
Ov sasti tuke Makedonijo.

Ko tromakeribe
Lulugja bajrovena
Ko kjera čhave bajrovena
Ko khera maj baxtale.

Dživdipe, dživdipe tuke mangava
Milja, thaj milja berša
Ko tromakeripe te nakhe
Makedonijo miri bijandi phuv.

Nevo, nevo berš

Nevo, nevo berš
Ker so ka kere
An amaenge misafiri
E paho papo khere.

Te avol amenge so sigo
O le ka džakerav,
Leskere angaljate te bešav,
Paramisa te šunav.

Vov amende šaj te bešol
Dajani te kerol,
Džanaja kaj bizo gudle
Thaj gudlimata nae te avol.

Nesave bipendžarde lafija:

Paho papo –Дедо Мраз
Dajani te kerol- да се одмори

Bijav

Khoni mandar majlošalo nane
Khoni mandar majbaxtalo nane
Sastro ovava
Sigate me angaljate
Pherdo nipora ka oven man!

Sahno berš me buti dive rat kerava
Bare bijaveske love me kedava
But misafirja me akharava
Dosti dušmani mo lošalipe te ulavel!

Aven amalalen arka den man
Muzika te astara
Vile te lošakerel
E borja thaj džamutre
Ola te kheljaren!

Šuži ruba, kjustekja, pandžengere
Me kinava hem asva čhorava
Mi najšuži bori horo kana ka cidel
Sarinengere
Jakha upri late ka oven!

Džamutreske, me bare čhaveske
Parni ruba me lava
Dadeskoro murš ov ka ovel
Džiberše man hem me romnja
Ov but ka lošare!

Han pijen misafirlalen
Khelen giljaven
Me matiljum lošatar
Bori, čhajake ko than me dodžakjergjum!

Sevdija D. Abdulova

Ivend

Ivendeske si but šil. O iv si xor. O čhave ikljovent ko iv thaj khelen peske lesa. Keras amenge ivale manušen Peravenapes ko iv. Keras topke ivestar.

Ando ivend o manuša uren pe thuvle šeja. O khera ivendeske si učarde ivesa, a o lenja marxonen.

Šukar si ivendeske khere tatipnaste. O phure manuša vakeren amenge paramisa irat.

D. Aliev

O Nevo berš

Avdive ki amari škola ka dodžakeras o Nevo berš. Odova si agjate baro čučo dive sa e čhavorenge. Odova vikinela Nevo berš. O čhave agjate mangjena te lačharen i elka. Voj šaj te ovel uči dži ko plafoni, a šaj te ovel em potikni. O čhave phandena ki elka turli lampionja, khelibnaskere bukja, bonbonja thaj vaver bukja.

Amen pulinaja i elka ani škola. Voj bajrola ko maškar ke školakiri avlin thaj but si šuži thaj uči. I dživdi elka turli khelibnaskere bukjenar. But mangaja te ovelamen ki avlin elka. Avela o Papo phao. Vov anela amenge pherdi trasta(gono) khelibnaskere bukja thaj deipa. O Papo paho sakone čhaveske dela deipa: nekase dela kukla, nekaskelil, nekaskelilemi, nekaskelilada.

Sarine lel peske deioa. Kana o Papo phao dingja sa o deipa e čhavenge, vov dingja panda jekh sevelji deipasa e amare profesorenge. Sarino ola sine bahtale lptar o Papo phao bašo šuže deipa. Palo odova sarine amen kjelgjam ko krugotrujal i elka thaj gilagjam neveršeskere gilja.

DUJ AMALA

Jekh dive ko veš phirena sine peske duj amala. Angla lende iklistili lenge jek bari ričini. Jekh olendar lelja ten ašol, thaj uklistilo upre ko jekh kašt, a o dujto ačhilo ko drumo. Na ačhilo leske khanči so te kjerel – frdingjape ki phuv pašlilo thaj kjergjape kaj si mulo.

I ričini ali uzi leste thaj ljelja te guškiniole , a vov kjergjape kaj ni dišil. I ričini khandija oleskoro muj, thaj gndisarda kaj si mulo thaj gjeli peske.

Kana gjeli podur i ričini, o amal oleskoro uljilo kotar o kašt thaj lija te asal.

-Phen mange, so vakjergja tuke ko kan i ričini?- pučljale o amal.

- Phengja mange kaj lošno manuša si okola, so ko emparo kana sijan mukjenatut korkore!- vakjergja oleske vov

Lev Tolstoj

Miletikano proverbo: O amal phengjargjola ko zori.

Pučhimata

Kote džana sine o duj amala?

So iklistilo angli lende?

So kjergja jekh kotar o amala?

So kjergja o dujto amal?

Kaske postapke pobut mangeja? Soske?

So kjergja i ričini?

Labaripe bari thaj tikni bukva(šabdi)

Kotar odova so sikljilam ko anglutne klasija, džanaja kaj i angluni bukva ramolpe ko akala čhanija.

1. Sakoja lafjori nisisarelpe bare bukva.

Misal: *Avdive si o vakti khamalo. Ko devel nane nijek buluti. O čhave lošarenape.*

2. O anava thaj o angloanava

Misal: *Dragan Stojanovski, Imer Salievski, Mile Bilbilovski, Elvis, Bislimovski, Aleksandar makedonski eap.*

3. Palo pučavutno thaj palo izvičniko kolesa so agorilpe jekh lafjori, a o angluno lafi kotar i avutni lafjori ramolpe bare bukvasa:

Misal: *So vakjergjan leske? – Vakjergjum leske te džal peske kjere.*

4. Palo duj nutke, kana ramolpe citati ja ulavni lafjori so bi nisisarel bare bukvasa:

Misal: *O phuro avilo paše uzo plo čhavo thaj vakjergja oleske: “Ka prostinav tuke sa so kjergjan, ako irinejatut kjere”.*

5. O anava kotar o geografikane terminja: plainja, devrijala, gava, dizja em vaver.

Misal: *Skopje, Vardar, Šuto Orizari, Topaana, Drizla, Sredorek, Pelagonija, Šar Planina, Ohridsko ezero, eap.*

6. Bare bukva ramonenape o anava e raštrenkere, e nacijengere, e revolucijengere, e uštimaskere, e bunengere eap.

Misal: *Makedonci, Romi, Srbi, Crnogorci, Albanci, Turci, Makedonija, Srbija, Ilindensko Vostanie, Timočka buna eap.*

7. O ramope ko korice e lilengoro, žurnalengoro thaj revijengoro.

Misal: *“Amalipe”, “Naš svet”, “Dnevnik”, “Vreme”, “Večer” eap.*

8. O anava e školengere, bibliotengere eap.

Misal: *Ou “26 Juli”, Biblioteka “Braća Miladinovci” eap.*

I bari šabdi

-So ramosare Sali?

-Ramosarav lafi so markinisarel nesavo anav.

-Odova me da korkori dikhava, numa naj mange khanči jasno.

-Sa o lafija ramongjan tikne šabdikaja(bukvaja), numa o lafi Alija bare šabdikaja. Soske agjaar?

-Soske odova si tiro personalno anav.

-A Šeherezada?

-So Šeherezada?

-Agjaar me vikinama. Em odova li si peronalno anav ?

-Oja .

-Em valjani te ramonelpa bare bukavaja?

-Baš agjaar. O personalno anava e manušengjere ramonenape bare šabdikaja.. Thaj na numa odova.

-So phanda, Nikola?

-E bare anglune šabdikaja ramonenape o anava e gavengere, e dizjengere, e lenjengere, e plainengere, e raštengere, e nacijengere...

-But, bre, Nikola!

-But, ama sar! Thaj ten a bistre: e bare anglune šabdikaja ramonenape sakoja nevi lafjori.

-Ka ikjerav ki godi. Ov sasto.

Baro dive

Muzo thaj i Magbera gele gosti ko Pripep, kaj po dajčo. Odova sine karši 11 oktombro. Sasti diz sine ukrasime flagonencar. Em ko kjer ko Tairi sine nekobor flagija. Mo dajčo o Sali sine partizani ,vov margjape e bugarsko thaj germansko fašistencar. Kana oleskere nipora kotar o gav avile oleste gosti, vov sine but lošalo.

E, baš šukar so avilje, avilen baš ko vakti. Avdive amari diz kjerela baro dive 11 oktombro. Koa kava dive 1941 berš pharili i avgo partizansko puška ki Makedonija. Odoleske o 11 oktombro si sar o dujto llinden.

Panda o dajčo Sali na agorisarda, ki diz šundile ohajraribe kotar o puške thaj rakete sasti rat.

Ako dikjena o teksti ka dikhen kaj o personalikane anava: Muzo, Magbera , Sali, Prilep si ramome bare šabdencar.

a) O anava e raštrakjere thaj o nacionalno bare divesa:

Misal: Odova sine 11 Oktobro.

Prvi maj si baro dive e bukjarnengo.

Bare šabdencar ramosara em o religiozno bare divesa.

Misal: Kana avilo o Gjurgjovdani

O veš uravgjape zeleno šejencar.

b) Bare anglune šabdikaja ramolpe o avgo lafi kotar e istorijakjere hepeningija.

Misal: Kana nisisajlo o maribe vov gjelo partizani.

Odoleske o 11 oktombro gndilpe kaj si sar dujto llinden.

v) Bare anglune šabdikaja ramonpe o dodine so ikljona kotar o personalno anava.

Misal: Em ke Zoraneskoro kjer sine vazdime nekozom flagora. Avdive legarava e Verakiri setra.

g) O isthanardine Tumen thaj Tumaro agjate, ramosara bare anglune šabdikaja kana kjera nekasa lafi so respektirinale.

Gudlije sikamnie

Lijam Tumaro lil thaj but lošardilam. But si amenge šukar kana šuna kaj sen lače sastipaja.

Bičala Tumenge but sastipe thaj Tumenge mangasa sigo te sastoven thaj palem tirinentumen amenge.

Sastipnaja Tumare sičavne

Uzal o isthanardine Tumen thaj Tumen bare anglune šabdikaja ramosara thaj olengere forme (Tumaro, Tumare).

Savali:

Drabarker šukar akala lafjorina:

Ko akala lafjorina isi but šampime bandipe so valjani te labaren bari šabdi. Ramonsar ki tumari tetratka o teksti sar so valjani bizo bangjipe.

Ko 1 maj sijuma sine ki bitola. Ko nacionalnomuklipaskororo maribe mudardile but manuša. Akavada berš but šukar kjergjam o nevo berš. Ljeljam udžile e ljubeskoro grast thaj geljam te keda kašta.

Gudlie sikamnie, baxtaraja tuke tiro bijando dive thaj mangaja tumenge baro thaj baxtalo dživdipe. Amen sijam tumenge but naisutne, soske tumen sakana sijena sine šukar amencar, thaj kotar tire jakja dikhelapes sine baxt thaj šužukaripe.

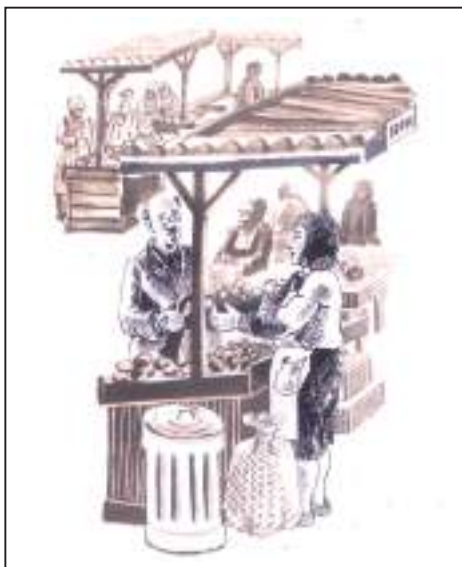
Tikne šabdikaja ramolape , ako nesavo opšto anav bešel anglal o personalno anav ramolpe tikne šabdikaja: majstor Mile, doctor Nikola, gospodin Kostov.

Tikne šabdikaja ramonape o anava e turli religiozno, socijalnikane, politikane thaj vavera miškope; e anava kotar e divesa e kurkeskere, masekongere, berčeskere sezone, turli istorikane epohe, e riga e lumijake (svetoske); palokurko, torniko(dujtodi), tetrađi, tetrađin (šartodi), paraštuj, savato, kurko, januaro, februaru, milaj, ivend, phurano veko, maškaruno veko, khamali rig,

Bipendžarde lafija:

Lafjorin –rečenica

Savali : zadača

Ko pazari

Ko Skopje isi nekobor pazarja. Odori o gavutne so avena kotar o gava bikinena taze emišija, zarzavatija, jare, kiral, patlixawa, phabaja.. O pazari kerela buti svakova dive, ama savatone thaj ko purano kurko isi embit roba, em manuša so kinena. Ko pazari isidućawa kote so bikinelape maro, mas thaj mače.

O Slave: Kobor si o spanako?

O gavutno: Pinda denarja.

O Slave: A kobor si o fusuj?

O gavutno: Šel dinarja.

O Slave: But si kuč. Šaj li hari poeftino.

O gavutno: Ako kine pobut – oftovardeš denarja.

O Slave: Merin mange trin kile gravo, panč kile spanako thaj trin kile purum.

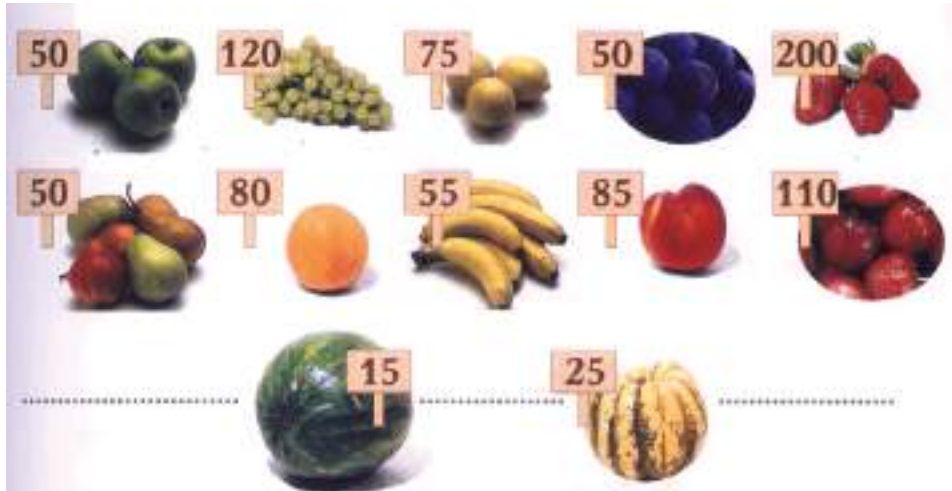
Kobor si? Kobor koštil?

Merin mange trin kile purum.

Emiši

Phabaj	drakha	limoni	prune
Ambrola	portokali	banana	čirez
Bostano	kavuno	jagode	breskve

Zarzatija

Boranija	sir	krstavica	paprika
šah (armin)	šargarepa	purum	grašako

Dali si o kavuno, o bostano thaj o patlixano emiši ili zarzavati?

Kobor koština o phabaja?
Pinda denarja.
But si kuč! Šaj li poeftino?
Šukar, saranda thaj panč denarja.
Merin mange jekh kilo.
A kobor si o drakha?
Trijanda denarja o kilo.
Merin mange trin kile.

E Iljazeskiri bavča

E kako Iljaze isiole bari thaj šuži bavča emišencar. Vov sakana si odori thaj dikhela e emišikane kašta.

-Kako Iljaz, save emišikane kašta isi ki ti bavča?

-Ki miri bavča isi: amrola, praske, prune, ajve, kajcije thaj vavera emišikane kašta.

-Me sakova dive e kašten honavaolen, makhavaolen kireči činava o šuke kašta olendar, prskinavalen te bi arakhavolen kotar o bilače insektija thaj kerava em vaver buti trujal olende. Odoleske ola šukar bijanena. Ko palonilaj kjeđeja kjedava o reslina.

-So kereja doborom reslinencar, kako Iljaz?

-O reslina kjedavaolen thaj bikinavaolen ko kurko, a jekh kotor olendar arakhava mange bare jevendeske.

-Kako danijel, akava berš, te kjede embut reslina!- vakjergjum leske kana ljelum te džav mange.

-Ov sasto but!- vakjergja mange vov.

Elvisi but mangela zelenjave

O Elvisi but fori vakjerela so but mangel zeljenjave. Jekh fori phučljamoše soske doborom but mangela zelenjave, a vov vakheri:

-I armin (o šah), i loli repa, i purum, i sir, e piperi, o patlidžanja thaj vavera zelenjave si but šukar xape thaj si but labardine bašo sastipe e manušengoro.

Nesave olendar xanape freš ki salata, a vavera kjeravenape. Von e xabeske dena specijalno aroma thaj šukaripe.

- A džaneja li kotar amen therinaja e zelenjave? – phučljamoše.

- Odova sako džanela: e zelenjave arakajalen ani zelenjavakere bavče. – vakjergja vov.

O Ruv thaj i muca

I phuv si učhardi parne iveja. O ruv prastala akari-okori thaj na džanel kaj te garavelpe . Thaj kotar i dar tinanela.

I muca: Kaj našeja ruva kjiirvea? Soske sijan teli dar?

O ruv: O avdžije thaj e bakradžije rodona man. Na šuneja li o bašibe e džukljengoro? Mucó, molinavatut, garav man khatende. Ka užaren mi mortik.

I muca: Khuv andre ko kher. Mo gazda si but šukar manuš. Pakjava kaj ka žalinelut ked sijan ko zori.

O ruv: Sar te te khuvav keda angle nesavo dive čočdžum lestar jekh bakro!

I muca: Tegani prasta dža ke komšijaskiri e Ristoskiri plevna.

O ruv: Na, na darava. Persi xaljum leskere xere.

I muca: Garavtut ke Vasileskiri avlin.

O ruv: Odori da darava te džav. E vasilestar xaljum jekh bakro....

I muca: Dža birdem ko kako Gele!

O ruv: Erati thasavgjum oleskere tikne guruve...

I muca: E kjiirvea, kana si agjate, so rodea mandar ažutipe? So kjeravgjan, odova ka xas tuke!

Miletikani paramisi

Romano kher

*Harjalipe sakone thaneste,
Kašta baharencar pherde
Lulugja lole renkencar
Parne divesa
E Romenge avena.*

*Upri jekh bairi
Paše dži kham
Jekh kheroro sima sikavela
Kobor si garvsijalo
Leskere duvarengiri renka vakerela.*

*Vunato vi harjale si ola
Dajakere renkerde si makhle
E khereskiri atma nane akate
Pe dajakere thanende si
I loli učarin ko kher*

Giljavela e romane nišanenge E adetenge, e bijavenge.

*Ki avlin nuria taro badal khuvana
O bašno i javin anela
Ki tikni kaštunali bašavin
O phure mami thaj papo
Bešena
Lengere jakha
Upre ko badal si
O kher si lengoro barvalipe
Lengiri atma lengoro sakovadivesipe
A leste pherde vasta pakjiva
Kaj jekh dive ka resen pep e dajaja!*

O amala e romengere

Tumen čhavalen, den li tumen godi ko si o bare amala e romengere? E manušen isi but amala, ama xari si asavke amala sar so si e romengere. Kote rodena o roma piri baxt? Ola e vordonencar phiren diveskoro. O vordon thaj o grast si sa e romencar. Pala ko vordon prastal o džukel (o rikono).

Aver amal e romengoro si o veš. Ov garavel e romen kotar o balvala. O veš del len kašta te tataren pes thaj te keren peske xabe.

O roma putren ple cares dži ki len . Oj den len pani. Manuš bi panjeskoro našti. Ando šudre divesa o najbaro amal e romengoro si o kham. Ov takjarol o vogjori olengoro. Kana isi kham o manuša si lošale.

E, čhavalen, akana šaj li te phenen kola si o bare amala e romengere?

D. Aliev

Phučiba:

1. Soske si o veš amal e romengoro?
2. Kola si o bare amala e romengere?(o kham, o veš, o pani, o grasta, o vordona, o rikone).

ANAVJORA

Sako tumendar džanela so si akala lafija: Maro, pani, kjer, astali, luno, kalemi, vordon, aeroplani eap. Sako kotar akala lafija anavkjerela nesavo šej. Agja ko missal o maro anavkjerela jekh šej kova so ovela kotar o ušando varo, palo odova pekjelape ki bov thaj kjed pekjovela amen asale; o lafo kalemi anavkjerelape e šeeja kova so služini bašo ramope eap. Agjaar o manuša anavkjerela sakova šej koleša isiolen buti ja palem , ja palem so diklele thaj phengjargjele. Numa von na anavkjerena numa e šejen, em e sušttestven thaj e naturakeren čipoten thaj turli avera bukja, na numa so šaj te dikhaolen, a em našti te dikhaolen, nego numa šaj te osetinaolen, te gndinaolen thaj te phendžaraolen. Ake egzemplija:

bašo persone: *dat , daj, sikavno, gavutno, bukjarno*

bašo dživutre thaj phakše: *džukel, muca, xer, gras, bakro, ruv, khajni, papis, čirikli, kartali;*

bašo naturake čipote: *tunjariko, irat, dud, tatipe, šudripe*

bašo emocije: *baxtalipe, džunaipe, dukh, , nasvalipe, ladžavipe, dar;*

bašo funkcije: *prastape, giljavipe, sikljovibe, xutipe, khuvipe, asaipe, eap.*

So si anavjora?

O anavjora si lafija kolencar anavkjerena o sušttestvija, o šejja thaj vaver khanči so šaj numa te gndinaolen.

Okola anavjora kolencar anavkjeraja e sušttestven ja e šejen, so Šaj te dikhaolen em te astaraolen, so si čačikane, vikinaolen konkretno anavjora.

Ko missal: *pendžera, guma, skamin, guruv, murš.*

A okola anavjora kolencar so anavkjeraja khanči so šaj te gndina vikinaolen gndimale anavjora.

Ko missal: *gnd, pačape, baxt, džunaipe, daripe eap.*

Savali

Kjerajkjeran korkore te arakjen deš personalno anavjora, deš bašo dživutre thaj pakše, deš bašo turli šejja so šaj te dikhalen , a deš bašo avera bukja so šaj num ate gndinaolen. Vakeren save si anglune trijanda anavjora, a sabe si o palune deš

Bipendžarde lafija:

Anavjora- imenki

Ulaipe e anavjengoro

O anavjora ulavenape ko duj bare grupe em odova ko: opšto thaj personalno.

Opšta anavjora

Ake nesave asavke anavjora: *grast, kašt, kjer, ambrol, salčin, bagremi, phabalin, čhavo, džuvli, vudar, dživutro, šošoj, patrin, raštra, diz, gav eap*. Anava kola so markirinena sušttestvija ja šeja kotar o jekh tipi vikinaolen opšto anavjora. Von ramonenape tikne šabdikencar.

Phendžar o anavjora ki akaja gili:

So si o ivend?

O ivend si g'ndimi anavjori
Džuvlikano jeri.
Ivendese parnjovena:
O kjera,
O ulice,
Ainča,
O gavutnikano ploto...

O ivend šaj te vikinelpo:
Snežica
Studenica...
A, šaj em nesavo vaver anav te ovel.
E palem,
nane mange užo
Soske vikana agjaar?

Personalno anavjora

Odola si ulavne anava kotar o turli sušttestvija ja šeja;

1. Anava e dizjengere thaj e gavengere, e lenjengere em e plainengere, thanengere thaj avera geografikane anava: Skopje, Bitola, Vardar, Pelagonija, Mečkin Kamen, Ohridsko Ezero.
2. Anava e manušengere: Stojan, safet, Elvis, Dragan, Angelina, Goce Delčev,
3. Anava e dživutrenge: Šarko, Lisa, Sivčo.
4. Anava e lilengere, žurnalengere thaj revijengere: Dnevnik, Vesnik, Nova Makedonija, Naš Svet, Krpen život.

Bitola si anav jekhe dizjakoro em numa odole dizjako, znači odova si lakoro personalno anav. O anavjora so markirinena o personalno anava ulavne sušttestvengoro ja šeengoro vikinaolen **personalno anava**.

Kote em te arakjovgjona, bilo angle, bilo ko maškar ja ko agor ki lafjori o personalno anava ramonenape bare šabdikaja.

Ko missal: Erati i Suzana avili korti mande.
Taesa amen ka dža ki Bitola.

Konkretno anava si: o manuš, džuvli, mami, khajni, , a apstraktno anava si: volja, lošalipe, džukavipe, šukaripe, zuralipe, avstasipe, drabaripe.

1. E anavjora kotar o džuvljano jeri isiolen agoripe – o: mačo – riba, oven –bakro, prase- balo , kuče - džuklo itn.

I anavjori ден –dive ko butipe glasil: divesa. E numerosa: два дена (duj divesa) , a i anavjori : пес (džukel) ko butipe glasil: džukela.

2. E anavjora kotar o džuvljano jeri isiolen jeri silen jeri , a silen agor – i : овца - bakri , кучка- džukli, птица -čirikli, свиња- bali eap.

I romani čhib pendžarel dij jerija: muršikano thaj džuvlikano jeri. O anava kotar o muršikano jeri agorin ko – o, a e anavjora kotar o džuvljano jeri ko –i.

O ednosložno anavjora kotar o džuvljano jeri ko pobaro numero čhanija kherena butipa e sufiksencar : -nja, -ka,-ja, je, , та, gošnja, lennja, pennja, menja,panja guruvnja itn, čurika, košija, phovja, puvja, pirostije, vasta,itn.

Kana o xarne forme kotar o personalno anavjora labarinpe ko značenje plesutno. Palo anavjora so anačin jeripe von ramonpe ulavne kotar i anavjori: татко и (o dat lakoro,мајка ти i daj lakiri, зет ни o džamutro amaro i сл.

Ko anavjora isi duj gjende: jekhipe thaj butipe.

Pučhimata

So označinenena o anavjora?

So označinenena o opšto anavjora?

So označinenena o personalno anavjora?

Ko savo tipi anavjora perela akala: Jana, vardar, Makedonija, Vasilica?

Bašo save anavjora vakjeraja kaj si konkretno, a kola si apstraktno anavjora?

O dodine thaj olengoro labalaribe ki lafjori

GAV

Uzal jekh uži plainaki len,
Arakhadol amaro gav,
Sar tikni kartaleski juva,
maškare kašta garavdi.

Maškare gav si gumno buvlo,
Kote so ko nilaj o giv vršilpe,
A pale odova, ko bare divesa,
Baxtasa o horo phagjarelpe.

Ko agor e gaveski si parno kjer,
Dži olete si i nevi škola-
Kote so avgo drom osetijem i baxt,
Kote so avgo puti sikljiljum i bukva.

Lazo Karovski

Pučhimata

Sar vikinenape o lafija so si kjaljarde ki akaja recitacija?
Ki savi grupa lafija von preperena?

Ikjer ki godi: O dodine si lafija kolencar so vakjarelape o višište e šejengoro thaj e čipotengoro. Olen ulavajolen ko: deskriptikane, relativnikane, isthanardikane thaj gjendikane dodine.

1. E deskriptikane dodinencar daja deskripcija (opis) e šejengoro. Olencar markirinaja o olengere turli višište so ikljovena korkori olendar: tikno kalemi, bare manuša, tare piperja, parno dživindo, galbeno džukel, gogjaver sićutno..džungali romni.

2. O relativno dodine markirinena o višište e šejengere, e suštěstvengoro thaj e čipotengoro so labarinenape ko vaver Šej, roes vakjeripe o materijali sostar si kjerdo o šej . Prema odova o dodine Šaj te oven:

- a) mateijalno: kaštuni lungo skamind, sumnakuni angrustik, džamesko tahtaj, pošomale kalce, kaštunali roj.
 b) plesutne: dajakoro manglo čhavo, gavutnikani češma, školakiri avlin, plainaki len, dadeskoro kjer, E Elvseskoro phral eap.

3. O genjale dodine sikavena o relacije e šejengoro ki s'ra. Kjerenape kotar o genja: avgo, dujto, trito, štarto, pančto, eftato, šelto eap.

4. E isthanadine dodine značinena plesutnipe e šejengoro prema nesavo dženo: miro, mire, tire, lesko, lakiri, amare, tumaro, tumare, olemgiri, lakiri; kaborikane thaj kvalitativno nijansa: asavko, gasavo, asavko, gasavo, nesavo, savo na, odoborka gači, akate preperena thaj e pučimaskere: savo, sar em, sa, savore, agja, vaver, i vaver.

Komparacija e dodinegiri

O deskriptivno dodine šaj te komparinenape (xor, poxor, emxor). O deskriptivno dodine isiolen duj forme baši komparacija: komparativ thaj superlative. I fundavni forma si o pozitiv, kotar so cidela ki komparacija maškaro duj thaj pobut šeja.

ПОЗИТИВ	КОМПАРАТИВ	СУПЕРЛАТИВ
učo (visok)	poučo (povisok)	emučo (najvisok)
zuralo (silen)	pozuralo(posilen)	emzuralo (najsilen)
lačho (dobar,ubav)	polačho (poubav)	emlačho (najubav)
baro (golem)	pobaro (pogoem)	embaro (najgolem)

Pučhimata

So si dodini?

Kana embut labardinenpe?

Kjer lafjora kote so ka labardine akala dodine: miro, dajakere, mrzavalo, kaštunalo, phurano, selikano.

Ramonipe gjende lafencar kotar o 100 dži ko 1000

O gjinde si lafija kola so markirinena o koboripe savo so šaj te ovel gindo durustalo (duj, deš, šel, trišel) ja popaše durustalo (trin-štar, bišdžene) O gjinde šaj te oven dženovalo thaj bidženovalo.

Savali:

Dženovker o gjinde: deš, dešujek thaj panč
Ambolde o lafjora, a palo odova e arapsko gjindecar isthanarolen e lafencar:

Nakljam 125 km. Ačhile amenge panda 25 km.
Drabardem 27 patrina, a e lile isiole 200 patrina.
Toni si bijando ko 1995 berš.

Phandavne – Сврзници

Savi funkcija isi e pocrtime lafen ko telune lafjorina:

O Elvisi thaj o Toni si phralja. Dža kin ekvaš o kilo kiral ja kaškavali. I Marija avili ko vakti, a o Samija avilo geči. Hondžam, ama na arakljam teli phuv pani. Sar te kjerav lafi, kana tumen činavenaman.

O kaljarde lafija naneolen korkoripeskere karakteristike ki lafjorin.

O phandavne si kjidimatine lafija kola so phandena ulavne kotora kotar i lafjorin.

O phandavne se: a, ako, ama, va, xem, ja, ni, numa, pa, ta, sose, bilo, bizo, va, bašo, osi tem kova so eap.

Bipendžarde lafija:

Phandavne – сврзници

Akanutno vakti PREZENT

Dikh šukar akala slike thaj vakjer amengje olengere funkcije so sikavde olende:

O kovači kovini

I phuri mami khuvela

O čhavo sovela

HORO (oro)

O duduko gudlo bašalela

O davuli marela

Anglal i škola,

O čaja oro kjelena.

Akanutno vakti vakjerela o kjeripnalo asaripa(funkcija) savo kjerelape ko vakjeribaskoro momenti: **Me drabarkerava jekh kotor kotar akaja paramisi, a tumen ramonena.**

I funda akanutne vakteske lela pes kana tari akanutne vaktestar ka ćudel pes i agraxori la(ki biadxinali lafjori) akji adxinali lafjori i agraxjori I: dža-la pere-l.

O agraxija kji dujto thaj ki trito sima si jekha-jek na.

Misaliya: tumen gjiljavena, ola gjiljavena, o čiriklja giljavena.

Tranpipe (konjugacija) me džava-jas odam

a) Grupa akanutno vakti

kji biadxinali lafjori
(vo nezavisna rečenica)

kji adxinali lafjori
Vo zavisna rečenica)

Jekjipaste (ednina)

jekjipaste

1. me dža-va

1. me te džav

2. tu dža-ja

2. tu te dža

3. vov dža-la

3. vov te džal

butipaste

butipaste

1. amen dža-ja

1. amen te dža

2. tumen dža-na

2. tumen te džan

3. von dža-na

3. von te džan

e) grupa akanutno vakti

jekjipaste

1. me perava
2. tu perea
3. vov perela

jeljipaste

1. me te perav
2. tu te pere
3. vov te perel

butipaste

1. amen peraja
2. tumen perena
3. von (ola) perena

butipaste

1. amen te pera
2. tumen te peren
3. von (ola) te peren

Akanutno vakti taro kjeripno sijum (sum)

O kjeripno sijum (sem) isirole akala forme ko trin sime ekjipaste thaj butipaste.

Sijum (sem)-СУМ

Jekjipaste

1. me sijum (sem)
2. tu sijan (san)
3. vov si

butipaste

1. amen sijam (sam)
2. tumen sijen (sen)
3. von si

Te bi dikhaja o labadaripe akale formengo ka la akala misalja:

1. Tumen sien profesorka. **Ви сте** професор.
2. E sikljovne si ki škola. Учениците **се** во во училиште.
3. Amen sijam lače čave. Ние **сме** добри деца.

NAKHLUTNO VAKTI (preterit)

E nakhlutne vakteja šaj te vakjerelpe i kjeripnali funkcija koja so agoringja ko phurano(naklutno) vakti.

Misal: O Borče kuvgja andre ki soba, ikalgja pestar pi setra, mulavgjala ki zakačalka, lelja o lil thaj bešlja ko astali te drabarel. Avrijal perela sine šužo kovlo iv thaj pohari učargja i phuv.

O forme kotar o nakhlutno vakti si akale partikulaja (sine):

Perela – nařam

Jekhipaste

1. me perava sine
2. tu perea sine
3. vov perela sine

butipaste

1. amen peraja sine
2. tumen perena sine
3. von perena sine

Sintetično tranpibe (konjugacija) ko kjeripne ko nakhlutno vakti

Giljavela - pee

Jekjipaste

1. me giljavgjum
2. tu giljavgjan
3. vov giljavgja

butipaste

1. amen giljavgjum
2. tumen giljavgjen
3. von giljavgjen

analitičko-sintetičko čhani

jekhipaste

1. me giljavgjum sine
2. tu giljavgjan sine
3. vov giljavgja sine

butipaste

1. amen gilavgjan sine
2. tumen gilavgjen sine
3. von(ola) gilavgje sine

Nakhlutno vakti taro sijum ko analitično čhani

Jekjipaste

1. me sijum sine
2. tu sijan sine
3. vov sine

butipaste

1. amen sijam sine
2. tumen sijen sine
3. von sine

AVUTNO VAKTI (future)

E avutne vakteja vakjeripe i kjeripnali funkcija(buti) koja so ka kjerelpe , aja palem ka kjerelpe ko avutnipa. O avutno vakti kjerelpe e formaja kotar o akanutno vakti kotar o kjeripno so tranpinipe, a angli lende bešela ko so trin džene ko jekjipaste thaj butipaste i partikula (častica)ka.

perela - паѓа

Jekipaste

1. me ka perav
2. tu ka pere
3. vov ka perel

butipaste

1. amen ka pera
2. tumen ka peren
3. von ka peren

kajamkjeribe naklutno-avutno vakti образување на минато-идно време

jekjipaste

1. me ka giljavav sine
2. tu ka giljave sine
3. vov ka giljavel sine

butipaste

1. amen ka giljava sine
2. tumen ka giljavena sine
3. von ka giljavena sine

Numa e partikulasa ka o avutno vakti kjerelape e kjeripneja isi thaj nane.

Misal: **Avdive isi te sikljovav sasto dive.**

Денеска ќе учам цел ден..

E Zorane isi ole te ramonel pi kjerutni buti.

Зоран има да пишува домашна задача.

Ko odrečno lafjora kajamkjeripe o kjeripno nane:

Мисал: **Taesa nane te sikljova, soske si baro dive.**

Утре нема да учиме, бидејќи е празник.

O Elvis inane te kjerel više buti ki akaja fabrika.

Елвис нема повеќе да работи во оваа фабрика.

Arak o kjeripnale kotar o avutno vakti ki akaja gilji:

Me ka džav ko duripe, ej čaje

Ko duripe, te kjerav buti,

Ka ačhovav odori trin berš

Thaj ka bičalav tuke love.

Šerutne džene ki lafjori

SUBJEKTI THAJ O PREDIKATI

подмет и прирок

Me drabarava lil

Gudlea amala Safet,

Amen avilam kotar o Ohrid. Me dikljum thaj phirgjum ki akaja diz thaj olakiri trujalin. Akana šakj te vakjerav tuke khanči. Mange but pelo ko ilo o Ohrid. Akava than si but lačno. Akate si sar ko suno. Trujal ko derjav (ezero) isi bare bajra učarde gusto vešencar. Akala nekozom divesa akate o vakti si but tato. Ko radio vakjarde kaj taesa ka del bršind akate. Me akana ramosarav jkeh lil. Mo dat phirel peske, a mi daj drabarel zurnalo. Akana te phučavtut tute. Sar sijan tu? So kjerena ti daj thaj to dat. Avilo li peske to dat kota o Prilep. Drabarea li akana khanči? Ramosar mange, moliv tut. Kjer but sastipe tumarengje.

Mangav tuke sastipe
Zoran

Savali :

Arak ko akava teksti o subjektija thaj o predikatija
Pronajdi go podmetot i prirokot vo ovoj tekst.

SUBJEKT

O džene ki jekh prosto lafjori si o subjektija thaj o predikati.
O dženo ki lafjori so sikavela i kjeripnali funkcija vikinipe **subjekt**(подмет).
O Jovani kjergja buti , nakjavgja i norma. I makina rumisalili. O phuro nasvalilo.
Duj džene iklistalile kotar i škola. O subjektija si okova so kjerela i buti ki lafjori (anavjori, isthanalkerdi, dodini, gjendo).

E subjekte pokolaj ka arakaole , ako o lafi koj (bašo džene) ja so (bašo šeja) kajamkjerajalen anglal o kjeripno ki lafjori,
Misal: Koj giljavela? (o bašno) Koj khuvela? (I phuri mami). Koj drabarel? (O sičutno).

Predikati

O dženo so vakjerol khanči bašo subjektija vikinipe **predikati** (прирок) .
Okova dženo ki lafjori so sikavel savi buti kjerel o subjektija vikinipe **predikati**.
Misal: O Muaremi ramosarda lil. O radiondžija lačarda o radio. O milani ulo električari. O Zorani kerdilo prvo. Vov si lošalo.

subjekti

predikati

i čirikli

ujrala

vov

inotarilpe

o čhavo

sikljola.

I balval

phudela.

o bašno

gilabel

i mami

khuve;

Sakoja kotar akala lafjora isiolen duj šerutne lafjorikane kotora: **subjekti thaj predikati.**

E predikate rodajale e pučibaja: So kjerela o subjekti

Misal: So kjerela i čirikli? – **ujrala.**

So kjerela i balval? – **phudela**

So kjerela o čhavo? – **sikljola.**

Ki lafjori “I čirikli ujrara”

-subjekti si o anav čirikli

-predikati si o kjeripno ujrara.

Sar so phengjam pokolaj te araka e predicate ki lafjori, kunandinamen e phučipaja: So kjerela o subjekti?

Misal : So kjerela o bašno? (gilavela). So kjerela i phuri? –Khuvela kalce) eap.

Paramisi

I atmadža thaj o bašno

Siklili i atmadža e gazdaskiri te ujrak leske ko vast kana vov akharelala. O bašno, palem, našela sine kotar o gazda thaj xoljame dikhelale kana vov avela sine paši leste.

-Jekh drom i atmadža vakeri e bašnese:

-Tumen sijen but šukar dikhelapes kaj sijen tumen kotar e phanlipsko karakteri. Avena ko gazda numa kana sen bokalo. Amen o divo pakše, sijam vavera. Thaj zorale sijam thaj šaj te urja posigo kotar vavera pakše. Uzal odova palem na našaja kotar o manuša, nego li amen avaja olenge ko vasta ked vikinenamen. Amen isiamen ki godi kaj ola parvarenamen.

O bašno ko odova vakeri leske:

-Tumen na našena e manušendar, soske nijekh drom ni dikljen peki atmadža, a amen but fori dikaja pekje bašnen.

Lav Tolstoj

Pučimata thaj savali:

Sar si prezentirimi i atmadža ki akaja paramisi?

Araken o isthanarde thaj o kjeripne ko akava teksti.

LAFJORIN

O dat thaj oleskere čhave

O dat but fori dela sine pe čhaven godi thaj vakjeri olenge:

- Tumen trubul te dživdinen ko jekhipe(sloga).

Kana dikhel kaj o čhave oleskere na šunenole o dat naredingja:

-Anen mänge nekobor sane kašta!

O čhave oleskere andže oleske sane pračka. O dat dat namestingja o kašta kerdžalen pageribaske , thaj vakjergja:

-Ko tumendar šaj akala kašta so si kjerde sar snopo te pagel ?

O čhave probingje te phagen o kašta, mučindžepe, ama naštit e phagenolen.

Tegani o dat olengoro pravgja o snoop e kaštengoro thaj vakjergaj:

-Phagen akana, kaš po kaš!

O čhave lije kolaj te phagen jekh po jekh kas.

Tegani o dat olengoro vakjergja olenge:

-Agja ka ovel em tumencar: ako dživdinena složno, khonik našti tumenge khanči te kherel. Ako xantumen, kjerena čingara,sakova tumende ka phagel.

Lav Tolstoj

Bipendžarde lafija:

Lafjorin – rečenica

Miletikano phendini: Ko jekhipe(sloga) si o ikaldipe(spas).

Drabarker panda jekh puti akava teksti. Dikh o lafija so vakjeri odd at pe čavenge. O dat vikingja pe čhaven te delolen godi te oven složno, ten a košenpe. Kana vakjergja olenge o dat save lafija ov vakjergja olenge, prekal sakona celina so vakjergja pire čhavage vov vakjergja odova ki jekh agorimi gnd.

Misal: Tumen trubul te dživdisaren ko jekhipe(sloga).

Anen mange nekobor kašta te phagav.

Asavke celinke kotar o lafikjeripe vikinelafe lafjori.

Kana ka vakjerel nesavo manuš khanči, dikhasa kaj o lafija ko leskoro vakjeriba si phangle ko duj, trin ja pobut gndimale celine. Kotar o sa odola potikne ja pobare celine vov vakjeri nesavi gnd. O asavke lafengere celine šaj te arakha thaj kana drabara nesavo ramosardo vakjeripe – paramisi, gili, lil ja vaver.

Ikjer gi godi:

Lafjori si vakerutni Celina prekal so amen vakjeraja jekh agorimi gnd.

O manuša akjarenape lafjorencar.

Pučimata

Vakjer khanči ke nekobor lafjora baši tumari škola: kaj arakadolpe, savi si tumari škola- bari ja tikni, kobor katija isiola, kobol staje isiola. Ko agor kotar i sakoja lafjorin, čiven nutka, a i lafjori ka nisisaren bare šabdikaja.

Bipendžarde lafija:

Pendini- pogovorka

Lafjorikane džute(vidovi): pučle, mothovikane(narativna),interjektivna

Kana kjeraja nekasa lafi , amen mangaja te informirina khanči, te vakjera nesavo komandinipe, mangipe thaj molipe ja palem te puča khanči so interesirilamen. Odoleske o lafjora prema plo ikjeripe šaj te oven: **mothovibaskere (narativna), pučle thaj interjektivna**

Mothovibaskiri lafjori

Mothovibaskere lafjora si okola kola so vakerena nesavi gnd.

Misal i lafjori: Avdive sijuma sine ki škola. (денеска сум бил во училиште) , vakjeripe jekh situacija. O dat but fori dela godi pe čhaven. Asavki lafjori si jekh sakodivesutni forma vakjeribaskiri. Kana vakjerelpe tja drabarelpe o agor e intonacijakoro kotar e mothovibaskiri lafjori perela. Pali mothovibaskiri lafjori čhivaja nutka.

Phučipaskiri lafjori

Pučipaskiri lafjori si okola kolencar amen khanči phučaja.Misal: Ko tumendar šaj te phagel akala kašta ko akava snopŠo? Kote ujrana thaj džana akala divo papina, babo? Kana ka dža ko dajanipe? Pali sakoja pučimaskiri lafjori čhivelape nišani pučibaske (?).

Interjektivne (akhardibaskere) lafjora

Interjektivne (akhardibaskere) lafjora si okola kolencar vakjeraja pozorale emocije thaj vakjeraolen pobare krleja. Kotar odova tipi si ko missal akaja lafjori:

Anen mange nekobor kašta te pgav! Lel, kozom uče ujrana!

Palo intrejektivno lafjorina čivaja o nišani tari interjekcija (!).

Pučimata

Savo nišani bešela pali mothovibaskiri lafjori?

Savo nišani bešela pali phučibaskiri lafjori?

Savo nišani bešela pali interjekcijakiri (akhardibaskere) lafjori?

Interpunkcijsko nišanija

Nukta (točka)

Nukta ramolpe kana agorilpe i bitimi mothovutni lafjori, bilo te avel voj prosto thaj složimi, odori kaj so si i pauza kana agorilpe i gnd.

Misal: Avdive sijuma sine tumende. Odori rodijem tut , numa ni araklemtut.

Nukta labadinipe kana kratisara o lafija:

Eap. (em agjaar pookori), a.m.(akava masek,čhon).

Na čhivelape nukta kana skratinipe nesavo anav kotar disavi firma, institute .
GRANAP, NOB.

Nuktapori (zapirka)

I nuktapori ramolpe:

-maškaro kotora ki jekh lafjori (I Marija drabarel, a o Petre šunel);

-kana genisarenpe o lafija : O Vase, o Elvis, o Jašar, O Slavko thaj o Mile kjelena fudbali.

Nišani phučibaske (?)

Nišani phučibaske ramolpe pali lafjori so si vakjerdi ki phučimali forma, bilo te ovel odova ki agorimi ja palem numa si phučimata.

Savo lil drabardan?

Kozom love mange?

Kote? Sar?

Kana ka ave amende?

Interjekcikano nišani(!)

Interjekcikano nišani labardinipe palo interjekcikane lafjora thaj palo lafija thaj interjekcije so markirinena komanda, zuralo čudipe, mangibe, protesti, lošalipe , dukhavipe .

Ačhov te vakjere! Phande to muj! Voj vakjergja oleske: Ax phrala! Dži avdive si mange o veko. Panda odova valjani sine mange! Te giljava phraljaljen! Angle! Of!
Te dža ki buti! Astar le!

Duj nukte :

1. Akava nišani labarelpe anglo okova so valjani te vakjeripe, te gjenelpe ja palen te haljarelpe.

Misal: O štar bešeskere sezone si: anglonilaj, nilaj, palonilaj thaj ivend.

2. Kana citirinenape durikane lafija (direktno vakjeripe) ja gnde.

3. Misal: E gavutne phučenaole:- Te na sijan tu čhavo te dadeskoro?

Rikono

*Vov si mange amal
Vov si mange sar phral
Me lesa sijum ano veš
Me phirav lesa sasto berš.*

*Sasti rat ov na sovel
Javinate dexel man te džangavel
Kana manuš khanilo avel
Lestar mas uhlavel.*

*O rikono e romenge si lošali
Vov amenge na sikavel pi xoli
Phiras ame diesa e vordonesa
Amari baxt rodas e rikonesa.*

D. Aliev

Pučimata

So dikhena ki akaja slika?

Savali Ramosaren ko tumare tertratke so kerela o čhavo, so kerela i phuri, so kjerela o bašno, so kjerela o erzi.

I lisa thaj o gavrani

O gavrani nekote čorgja peske jekh kotor kiral. E kiraleja ko muj, a vilo dži ko jekh učo kaš. I lisa, savi so nakhela sine adathar, dengja pe godi te lel lestar o kiral. Adaleske phengja e gavraneske: “Save šuže jakha isi tut, a m te vakerav thaj savi šuži men isi tut. Bilače si so tu, čavko, na džanea te gilave!”

O gavrani , koja so akale lafendar sine but barikani, mangindor te sikavel e Lisake kaj džanela te gilavel, phavgja po muj, graknongja thaj o kiral pelo leskere mostar, anglal e Lisakere pire.

I Lisa lelja o kiral thaj gudlo asandili: “He, He, He, tušaj hari džanea te gilave, numa god inane tut!”

Miletikani paramisi

Istorija thaj kultura e Romengiri

O Roma si but phurani etnikani kupatni so ikljovena kotar o arijevcija. Ola ked ale ki Indija porobingje e Draviden thaj astargje peske bešibnaskere thana ki upruni Indija thaj trujal ki bari len Ind. Kotar disave rodaripe avelape dži ko džandipe kaj dži olende reslja em o Aleksandar Makedonski, pale odova registrinenape em e Xunengiri naezda so khuvena ki Indija, palo odova avena ki Indija o Skitija, a palo lende avola ki Indija em o Arapi Mahmud kotar i Gora, pa o Tamerlan em vaera osvajačija. Emparo vakti e Romengoro sine ko vakti e Džingis Kanesko. Sar rezultati kotar sa akala mariba, naezde klimatsko faktorja, o čhorolipa maškaro o Roma, o Roma sine primorime te muken i Indija thaj te aven ki

Evropa te roden peske pošukar dživdipe.

Pokarakteristično thaj pobari migracija e Romengiri sine ko V veko.

Kotar avela o anav Rom?

O anav Rom avela kotar o anav Rama pendžardo indijakoro junako (prema o epi Ramajana) pa odoleske o Roma vakjerena amen sijam o čave e Ramakere-Romane čhave so avena kotar o Rama.

Panda ko V veko o persijako thagar Bahram Gur ki pli raštra andža 10.000 Lurija (odova sine anav e Romengoro ki Persija). Akala Roma sine muzikantijata thaj giljavutne manuša. Pogeči kotar akava anav ikljola em vaver anav Nuti, telo sav anav gele prema i Evropa.

Koj si o Sintija?

Sintija si Roma kola so avena kotar i indiska teritorija Sind. Avdive akala Roma Sintija dživdinena ki Germanija thaj ki upruni Italija.

O Roma ki Španija vikinenape telo anav Kale, a ki Francija thaj ki Italija vikinenape ko anav Manuša. Ko khoranipe vikinenalen Čingene, a ki Albanija Madžupi, o englezija vikinena e romen Džipsi

Ki Evropa si buvljardo o anav e Romengoro telo anav Cigani. Akava anav si avgo drom lipardo ki Grcija kotar jekh grcijako papazi kotar o Atos. Vov ke ple analija ramosarda kaj diklja manušen nomaden . Vov na avilo uzal olende numa dikljalen durardan.Odova sine ko 1068 berš ki Grcija. Ko analija ramosarda o anav **Atcigani** . Odova sine ko jekh zapis(dokumenti) kotar o jekh gruzijsko monasi kotar o manastiri Iviron ki Sveta Gora kote so o Roma avile odori ko **1068** berš. Ki romani translacija **Atsigani** si bitaknime manuša- nedopirlivi. Tegani odola nomadija sine sar o čergajra so pirena sine kotar o than ko than e grastencar.I pogeči kotar odova grčko termini **Atcigani** ,avela o termini Cigani.Akava anav e romenge so si dendo nae ko romano vokabulari. Oficijalno anav e romengoro si Rom. Ki translacija odova si: manuš, domaćini. Ama odole terminieja markinelpe em i romani nacija. Akava anav oficijalno zurardo sa e Romenge ki lumija (sveto) ko **8 april 1971** berš a ko **I romano kongreso ano London**.No em palo odova kongresi ko disave teritorije panda arakjenape o lokalno anava e romengere sar so si: Gjupci, Gabeli, Gurbeti, Džipsi, Cigani, Aškalije, Egipjani em vavera em ako sarine džanena kaj si von Roma.

I Romani čhib

I čhib e romengiri si romani čhib. Baši romani čhib sikadže baro interes but sikavne manuša kotar i Germanija, Anglija, Amerika, SAD, Francija, Jugoslavija em vavera raštre. But baro interes baši romani čhib dingje : o Grelman, O Fridrih Pot, O Rade Uhlik, O Miklošić ,o Rajko Djurić em vaera. Ko najnevo vakti interes baši romani čhib ki Makedonija sikavena o Dr.Trajko Petrovski, o Dr. Bone Veličkovski, o Ljatif Demir aktivisti kotar nevladina organizacija em vavera. Kotar olengo sikavno rodaripe sar rezultati iklol kaj i romani čhib si but paše e indijakere čhibasa. A odova zurarel kaj o Roma si kotar i Indija. O Dr. Trajko Petrovski thaj o Dr. Bone Veličkovski ikalde o avgo makedonijako-romano thaj romano makedonijako alavari ano Skopje ko 1998 berš. Ko 1980 berš iklili i Romani gramatika kotar o Saip Jusuf, a ko 2003 berš ano Skopje o Dr. Trajko Petrovski ikaldža o lil: Gramatika na romskiot jazik .

I romani abeceda-пoмcкaтa азбyкa:

A,a, B,b, C,c, Č,č, D,d, Dž,dž, E,e, F,f, G,g, Gj,gj, H,h, I,i, J,j, K,k, Kj,kj, L,l, Lj,lj, M,m, N,n, Nj,nj, O,o, P,p, R,r, S,s, Š,š, T,t, U,u, V,v, X,x, Z,z, Ž,ž.

O avipe e romengoro ko Balkani em ki Makedonija

Em bare migracije e romengere ki Evropa thaj ko balakni ule maškaro IX thaj XIV veko. O Roma ki Makedonija avena prema e Tatomir Vukanovikeskoro vakjeripa ko XII veko.

Ko vakti e Osmanko thagaripasko ki Makedonija o dživdipa e Romengoro sine pharo. Ola kherena sine o but phare bukja. But džene e romendar odova vakti ko Balkani lelje i muslimansko religija. Te bi dživdinena pošukar o roma vakjerena sine prinudime te kjerena lafi ki vaver čhib, religija thaj vaver etnikani vakjeripe. Odoleske kotar odova vakti em olengoro precizno numero na džanelape. Kotar odova vakti pošukar informacije dela o demografi tha o statističari o Vasil Knčov kotar i Sofija. Ov vakeri kaj ko periodi maškar o 1888-1895 ki Makedonija dživdinena 22.001 Roma.

Embaro numero e romengor si ko vakti e Vizantijako thaj e Tursko thagaripasko.Embut Roma si ki Romanija, Ungarija, Bugarija, Srbija , Crna Gora, Grcija, Turcija, Rusija, Albanija , Anglija, em vavera phuva. Ki Republika Makedonija prema o popis kotar o 2002 berš. O oficijalno numero e Romengoro si 53.879 , a neoficijalno prema o vakeripe kotar o NVO ki R. Makedonija o numero e Romengoro si pobut kotar o 135 .000Roma. Avdive numa ki Evropa dživdinena trujal 15 milionja Roma.Prema o najnevo raštarkoro Usrtav kotar o 1991 o Roma ki Republika Makedonija si priznaime sar narodnost.O Roma dživdinena ki bari sloga e makedoncencar, e srbijancencar, e čhibanencar, e khorajencar thaj e vlahunencar. Ola sarine gradinena barabar gradinena o šukaribe thaj o avutnipe e Republika Makedonijakoro.O Roma mangena i Republika Makedonija.

O folklor e romengo

Miletikane (narodno) gilja

O miletikane literature si kotor kotar i selikani kultura kola sa so o manuša sikavena piro odnos prekal o dživdipe, i natura thaj o amalikane čipote. O miletikane gilja si rezultati kotar amari amalikano čačipe, sar jekh kolektivno xačaripe e idealinengere thaj o mangipa e manušengoro. Kori lende vakjeripe bašo konkretno istorikane lipote thaj persone. Kerindoj lafi bašo nesave persone thaj čipote o selikane gilja sikavena em o buvlipa kotar manušegiri psiha, o zuralipe, olengoro mangipa e čačipaskoro, o mangipa prema i daj, o mangipa e čhavengoro eap.

O miletikane gilja bijandile iklile kotar o manuša, em odoleske na džanelape ko avgo fori olende gilavgja, a em nadžanelape koga uletar. Ola giljavenape kotar o manuš ko manuš, sa džikote o lilarne manuša na ramosargjelen ko lila thaj te arakhenolen kotar o bistaripa. O miletikane gilja dživdinena thaj legarenape kotar i generacija ki generacija, a nesave podisaveo fori ja skratinenalen ja palem dodainena podisave lafija zavisini kota i volja kotar okova so giljavolala. Akala gilja odoleske vikinenape selikane (narodno) gilja soske si delo kotar o narodo. Ko dešovtoto veko keda si o veko kana bijandžovela sine i nacionalno svest ko manuša, ko odova vakti sine but baro interesi baši narodna literature. Ko dešenjato veko, ked pojavisalilo o Vuk Karadžić sine veko ked o selikane gilja počmingje te khedenpe, te hramonenpe, na numa ko Balkani nego ki sasti Evropa. O miletikane gilja ulavenape ko: lirsko thaj epsko gilja.

O lirsko miletikane gilja

O lirsko miletikane gilja si gilja kote so sikavenape nesave emocije, mangipe ja džanalipe bašo dživdipe. Odola gilja vikinenape lirsko miletikane gilja. Von si harne gilja giljavenape ja ko xor ja korkori jekh dzeno ko bijava, em ko avera prilike. Prema odova von šaj te oven: mitologikane, rodoljubiva, mangipaskere, bijavengere, soibnaskere, obijano e vaver.

Miletikane instrumentija

Davuli

Zurla

Davuli

O davuli si khuibaskoro membrofano instrumenti ki Makedonija. O toni e davuleskoro realizirinipe khuibaja ki jekh tegnimi koža, jekhe specijalno kjerde kašteja so vikinipe kukuda. I kukuda isiola forma sal čubuko kjerdo kotar e akhoreskoro kašt, a i pračka si kjerdi kotar o drenovo ja salčijako kašt, a i dimenzija olengiri si jekh. O davuli šaj te bašalipe ki grupa avere instrumentencar, a poretko bašalipe korkori.

O davuldžisko repertoari si popaše phanlo e zurladžisko-džavuldžisko grupencar. Olengoro repertoari si popaše phanlo e bijavengere ceremonijencar, kana si bare divesa, bašalipe ko manastirja, ko saborja, ko suneteskere bijava. O davuli si pretežno romano instrumenti, bašalena oleja o Roma. I tradicija ko Roma prenesinipe kotar i generacija ki generacija. O freske kotar o XIV veko sikavena kaj o davuli sine pendžardo ko vakti angleder te aven o khoraja ko Balkani.

Zurla

I zurla si kaštunalo instrumenti isirole duj čhiba kotar o tip oboa. Leskoro phurano anav si zurna, a amende si phendžqrdo sa zurla ili surla. I Surla si kjerdi kotar e akhoreskoro kašt, no isi zurle neko so kjerena em kotar e phabajakoro kašt, ili kotar o jasen, klen ili javoreskoro kašt.

I surla si kjerdi kotar o duj dejlja.

a) kaštunali cevka buvli ko teluno krajo ki konusoidna forma kjerdi kotar o kašt.

b) slovec so si crdimo ko upruno delo e cev kako.

Keda bašaleiape e zurlaja voj ikjeripe duje vastencar ikjeridnoj bangjarde prema i horizontala trujal 45 gradusija. O telune štar melodijsko rupe učarelape e najencar kotar o levo vast. O upruno štar melodisko rupe učarenape e najencar kotar o desno bizo tikno naj, a o palco učarela i paluni melodisko rupa.

O obem e tonengoro si kotar o duj octave. O zvuko(o tembari) e zurlako si but zuralo, thaj šunelpe but dur.

E zurlasa bašalelape ko bijava, ki pridružba e davuleja ko sklopi e zurladžisko davulsko instrumentalno ansablja. Ki muzikakiri tradicionalna praktika ki Makedonija ko zurle bašalena numa o Roma.

Tarabuka

I tarabuka si kjerdi kotar i glina. I tarabuka isiola duj dejla: o upruno delo lakoro si ki forma sar o timpanja , voj si okruglo . Ko okruglo delo lakoro isi zategnimi mortik koja si postavimi ki čučī cevka, koja so si ko agor ari buvli, a kaja so si tele.

O korpusikerenale o grnčarja. O upruno delo e tarabukakoro phandelape buznakere, ja bakreskere mortikasa. Voj tegnilpe zorale konopeja kova so khuvela ko žlebo. Ko kraija e tarabukakere phandelape leplivo lenta trujal o konopi. O toni e tarabukakoro dobinipe ked khovelape ki mortik, e desno vasteja ko maškar e tarabukakoro, a e levo vasteja khovelape ko rabi e tarabukakoro. I tarabuka ikheripe ki levo rig telik kak, Avdive i tarabuka labarinipe sar ritmikano instrumenti ko turli instrumentalno ansamblija.

Isto em ki tarabuka bašalena o Roma ko bijava.

D a i r a

I दौरa si membrofono instrumenti koja so isiola kaštunali ramka, kolate so isi limeno kružno pločke. Kotar i jekh rig i दौरa i učardi buznikane štaveno kožaja. I दौरa kjerenala o Roma. O zvuko e dairako šundžovela keda khuvela ki दौरa e levo ja e desno vasteja. E levo vasteja ikeripe i दौरa, a e desno vasteja khovelape ko maškar e dairakoro.

Tambura

I tambura so kordofono narodno instrumenti kova so o toni dela ked drmninenape o žice olakere. Ki muzikakiri tradicija ki Makedonija isi akalatambure: litarka ili ičitelija, čtarengi, karaduzeni ili čiftelija, bozuko thaj šarkija.

Kanoni

O kanoni si arapsko žičano instrumenti. Vov si kjerdo kotar o javorovo kašt. E kanone isiole trapezoidno forma . O zvuko so dela o kanoni dobinipe kotar o strune so si kherde kotar o metalno naprstocija. O kanoni ki Makedonija si ando kotar o khorane phiruitne čalgadžisko grupe.

Truba

I truba si metalno phurdimasko instrumenti kova so isiole sopransko boja, koja so dela dudvalo thaj baro toni. I truba preperela ki grupa ko emphurane instrumentija kola so phendžarela i manuškani kultura.

G r n a t a

I grnatata si evropsko instrumenti. O grnate ki Makedonija na kjerenape, ola anenape kotar o stranstvo. I tehnika bašalimaskoro e granataja si but šukar, agjaar so i grnata si but manglo instrumenti ko muzikakre ansamblija.

O repertoari e granatkoro si phanglo e repertoareja kotar o čalkgadžisko ansamblija. I grnata si buvljardi ko sa o regionja ki Makedonija , em ko gava em ko dizja.

Roma korparja

O Roma korparja kjerena sine kotar o pručke korpe thaj bikinenolen sine ko pazarja ko Skopje, Strumica, Radoviš, Štip thaj Bitola.

Kalajdžisko zanati

O kalajdžisko zanati-profesija o Roma andže kotar i Indija. O roma kalajdžije kalainena oe harkumakere kazanja, tepsije thaj tendžere. O roma kalajdžije but fori phirena sine ko gava te kalainene kazanja, tepsije em vavera bukja.

Phurane romane profesije

Jekh kotar o empurane romane profesije si o kovačko zanaeti. Akava zanaeti o Roma andžeole kotar i Indija. O instrumentija kola so kerelape akava zanaeti si: o pišoti, o čekiči, o silavi, i turpija, o amuni, , o makaže, o zidimo jagalo, i prskalka thaj o čaro kote so ačhavelpe o tato satri.

O roma kovačija kjerena sine sastrunale bukja ralnikija, vršilice thaj vavera sastrunale kjereskere bukja: maše, klida, reza thaj vavera bukja. Kovačko dućane e Romen sine skoro ki sakoja diz thaj pobare gava ki Makedonija , soske olengiri buti but rodelape sine ko odova vakti. Ki phurani čaršija ko Skopje sine but romane kočko dućanja, odoleske odoja ulica vikinela sar kovačka ulica. Ked razvisalili i industrijalizacija , ked iklile o traktorja, akava zanati prepelo.

Rom kerela korpa pazar

Rom kerela rogoža

Roma so bikinena phurane šeja thaj tekstil

O Roma ki Makedonija si phendžarde sar manuša so bikinena sastrna, tekstil, phurane šeja, mebeli em vavera bukja. Von bikinena odova dumut soske naneolen vaver buti so te kjerem. Nesave Roma so bikinena sakova dive phirena pe roma ko turli thana ki Makedonija. Avdive ki Šuto Orizari isi baro pazari kote so o Roma sakova dive bikinena pi roba.

O Romano tradicionalno uravipe

O phurano romano tradicionalno uravipe ko romane džuvlja ki Makedonija si o šalvare kola so si but ukrasime. Ki zapadna Makedonija o šalvare keranalen kotra i srma thaj i kadifava. O phurane šalvare ki Skopja sine kjerde kotar i basma. Ko upruno delo o džuvlja uravenape eleko , a telo eleko uravena gad kova so ki teluni rig isirole čipka em oje. Ko maškar o džuvlja phandenape kolani so si kjerdo kotar o rup. O eleko thaj o mintani šaj te ovel kjerdo kotar i srma. Kop ire o džuvlja phiravena papuče. A ko šero perlanta , šamija.

O Murša phiravena gad vezime jaknaja thaj o gad sine buvle bajencar so sine ko agor vezime. I boja sine e gadeskiri loli, parni ili čivuto. Upralo gad o murša phiravena sine kalo eleko , a o pantolja sine olengere tang , a kop hire phiravena sine uče čizme. Ko maškar o murša phiravena sine kustik, a ko šero sineolen kalo šeširi.

O phurano ujravipa ko murša ko Roma džambazija sine pobarvale kotar vavera grupe Roma. Ola sine phiravena sine pantolja (čakšijra), gad, eleko, a kop hire sineolen čizme, a ko šero phiravena sine šubara ja šeširi. O Roma džambazija sineolen em pantolja kotar o somot, a o elekija sine olengere ukrasime rupunale kopčencar, a ko postika sineolen baro postikano sahati lancoja.

Hojra thaj tancija

O Roma but mangena i muzika thaj o kheliba, o hojra thaj o tancija. Von khelena kana si bijava thaj ko vaera ceremonije thaj manifestacije von gilabena thaj khelena. Olengoro empendžardo kheliba si o čočeko thaj tele va. O popularno phendžarde romane hojra si akala: topaansko horo, kovačko horo, borikano horo(nevstinsko oro), sasakoro horo (svekrvino oro) , cigančica em but vavera hojra.

Phučimata

Sar uravenape tumende o Roma?

Kakva e nosijata na Romite v ovašiot grad?

Kola hojra o roma kjelena tumende?

Koi se poznati romski igri i tanci v ovašiot grad?

D-r Trajko Petrovski
Miranda Ramova

Lektura thaj korektura:
Lejla Salijeva

Ilustratori:
Bajram Amet

Recenzentija:
D-r Bone Veličkovski
Prof. Vasvije Jašarovska
Prof. Sevdžan Sulejmanovski

Издавач: Министерство за образование и наука на Република Северна Македонија

Печати: Полиестердеј ДООЕЛ, Скопје

Тираж: 315

Со решение на Министерот за образование и наука на Република Македонија
бр.22-4527/1 од 16.08.2010 година се одобрува употребата на овој учебник

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.3.016:811.214.58(075.2)

PETROVSKI, Trajko

Roman čhib thaj kultura bašo IV klasi / Trajko Petrovski, Miranda Ramova. - Скопје :
Министерство за образование и наука на Република Северна Македонија, 2019. - 78
стр. : илустр. ; 30 см

ISBN 978-608-226-410-3

1. Ramova, Miranda [автор]

COBISS.MK-ID 111832842